

ΘΕΛΞΙΝΟΗ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΣΙΚΕΛΙΚΑ.

ΜΕΛΕΤΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ. (*)

Ὁ Περικλῆς ἐκείτῳ νεκρός.

Ὁ ἀνὴρ ἀπεβίωσε πρὶν ἢ ὑψώσῃ τὰς ἀγαπητάς αὐτοῦ Ἀθήνας ὑπὲρ πᾶσαν πόλιν Ἑλληνίδα, πρὶν ἢ καθυποτάξῃ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῆς καὶ καταπλεύσῃ τὸν Πειραιᾶ, ἄγων δεσμίας ἐνώπιον τῆς ἐνδόξου ἡγεμονίδος, τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου, τὴν Σπάρτην καὶ σύμπασαν τὴν Ἑλληνικὴν.

Ὁ φονικὸς λοιμὸς, ὃ τὸ δεύτερον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐνσκήψας ἐν Ἀθήναις καὶ κατανεμηθεὶς τὴν ἀκμάζουσαν ἡλικίαν καὶ δύναμιν, ἀνήρπασε τὴν μεγαλεπήβολον ταύτην ψυχὴν ἐν νῶ ἔχουσαν τὰ μεγάλα αὐτῆς σχέδια καὶ μόλις πως ἀψαμένην τῆς πραγματιώσεως αὐτῶν.

Ἄλλὰ τὰ σχέδια τοῦ Περικλέους δὲν κατέβησαν σὺν αὐτῷ εἰς τὸν τάφον.

(*) Τὰς Μελέτας ταύτας ἤρχισα συγγράφων καὶ δημοσιεύων ἐν ἔτει 1835 διὰ τοῦ Τηλεγράφου τοῦ Βοσπόρου, ἡφημερίδος εἰς τῆς ὁποίας τὴν σύνταξιν κατέγινα ἐπὶ ἐν ἔτος περίπου. Τὸ ἔργον τότε διέκοψα, ἀφελὶς ἡμιτελὲς, καθόσον εἶχον παρατηρῆ ἐκ τῆς συντάξεως τοῦ φύλλου.

Ταῦτα ἐκληρονόμησεν ὁ νεανίας, ὁ δὸς αὐτῷ τὴν συμβουλήν τοῦ ἀποφυγεῖν μᾶλλον ἢ δοῦναι λόγον τῆς διαχειρίσεως τῶν τοῦ δημοσίου χρημάτων. Ὁ Ἀλκιβιάδης, ἀκούσας αὐτοῦ, ζῶντος ἔτι, διαλεγομένου μετὰ τῆς δαιμονίας Ἀσπασίας περὶ ὧσιν ἔφερον ἐν νῶ καὶ καρδία, μίαν συνέλαβεν ἔκτοτε ιδέαν, ἕνα ἔκτοτε μέγαν σκοπὸν, τὸν σκοπὸν τοῦ περιαγαγεῖν οὕτωσιν τὰ ὄπλα τῶν Ἀθηναίων ἀνά πᾶσαν τὴν Ἰταλίαν, τὴν Σικελίαν, τὴν Κυρηναικίην, τὴν Αἴγυπτον, τὴν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς Ἀσίαν, καὶ οὕτωσιν νὰ περιβληθῇ τὸ λαμπρότερον πάντων τῶν βασιλικῶν στεμμάτων.

Τοῦ Περικλέους θανόντος, ἀκτις χαρᾶς ἀνεκλαλήτου ἐφαίδρυνε τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀλκιβιάδου—ὁ βράχος ὁ ἐπιπροσθῶν αὐτῷ ἤρθη ἐκ μέσου. Ἐν ἔτι ἀπέμενε τὸ ἐμποδὸν—ὁ Νικίας. Περὶ τῶν ἐν Ἀθήναις δημαγωγῶν οὐδένα λόγον ἐποιεῖτο, γινώσκων ὅτι πρὸς τὸ καταβαλεῖν αὐτοὺς δὲν ἐδεῖτο κόπου πολλοῦ, ἀφ' οὗ μικρὸν ἔτι πρὶν ἢ μετριοπάθεια κατηγωνίσαστο αὐτοὺς καὶ πάντας τοὺς συμφατριαστάς αὐτῶν, καὶ τοὶ ἐπλούτου καθ' ὅλα τὰ πρέποντα τῇ δημοκρατίᾳ.

Σεβόμεθα ὡς εἶ τις καὶ ἄλλος τὴν μνήμην τοῦ Περικλέους.

Ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ὁ ἐξευγενισμὸς καὶ ὁ πολιτισμὸς τῶν Ἀθηναίων ἤγγισε τὴν ὑπάτην βαθμίδα· ὡς τὸν ἥλιον λάμποντα ὑπὲρ τοὺς ἀστέρας ἠθέλησε τὴν πατρίδα αὐτοῦ, καὶ λάμπον περιέβαλεν αὐτῇ τὸ στέμμα τῶν ἀμιμήτων ἐμπνεύσεων τῆς ἀκηράτου καλλονῆς.

Καλλικράτης, Ἰκτίνος, Φειδίτας, ἔθνος ὀλόκληρον γλυπτῶν, τορευτῶν, λιθοξῶν, τεκτόνων καὶ πλαστῶν, χρυσοχῶν, μηχανοποιῶν, ἐλεφαντουργῶν καὶ τῶν τούτοις συνεργατῶν ἐφύησαν ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ καὶ ζωὴν ἔλαβον ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ.

Ἐξοχος ὑπὲρ πάντας τοὺς συγχρόνους καὶ πάντας τοὺς μεταγενεστέρους αὐτοῦ, δυνατὸς τὸ λέγειν καὶ τὰς χεῖρας ἀγνός, στρατηγικὸς ἀνδρεῖος καὶ πολιτικὸς, συνετὸς ἐν τῇ ἀνδρείᾳ αὐτοῦ, ὁ ἀνὴρ οὐχ ἦττον εἶχε καὶ τὰ ἐλαττώματά του, ὡς πᾶς θνητὸς—ἡ φιλοδοξία παρ' αὐτῷ ὑπερεῖχε παντὸς προτερήματος, καὶ ἡ φιλοδοξία αὕτη ἐπήνεγκε τὰ πάνδεινα τῇ πατρίδι.

Ἀψάμενος τῶν πραγμάτων, ἵνα περιέλθῃ εἰς τὴν ὑπάτην τῆς πολιτείας βαθμίδα, εἰς ἣν ἀπέβλεπεν ἐκ νεαρᾶς, τὴν ἀριστοκρατίαν ἔκρινε πρέπον νὰ καταβάλλῃ, τὴν ἀριστοκρατίαν, ἰσχυρὰν τότε, ὑπὸ τοῦ Κίμωνος ὀδηγουμένην καὶ ἐπιπροσθῶσαν αὐτῷ· πρὸς τοῦτο περιεποιήθη τὴν δύναμιν τοῦ δήμου, πεποιθῶς ὅτι ταύτην μὲν εὐκόλως ἠθέλε καταβάλλῃ ὑφ' ἑαυτὸν, διὰ ταύτης δέ, αὐξούσης, πάντα ἐφάμιλλον. Καὶ τὰ μὲν σχέδια αὐτοῦ ἐξετελέσθησαν ἐν βραχεῖ καὶ τὰ πράγματα ἐχώρουν κατ' εὐχὴν, τὰς προσδοκίας καὶ ἐπιθυμίας αὐτοῦ δικαιούντα—ἀλλ' ὅταν, αἴφνης τοῦ θανάτου ἐπελθόντος, ὁ ἀνὴρ ἔλειψεν ἐκ τῶν πραγμάτων, τότε ἀνεδόθησαν τῆς πολιτείας αὐτοῦ τὰ κακά· ἡ εὐγενὴς φιλοδοξία τοῦ ἀνδρὸς περιεποίησε τὴν φιλοπρωτείαν ἢ περιστολή τῆς ἐξουσίας τοῦ Ἀρείου Πάγου τὴν διαφθορὰν καὶ αἰσχροκερδεῖαν· ἡ δύναμις τοῦ δήμου ὑπεχώρησε τῇ ὀχλοκρατίᾳ, αὕτη δ' ἐπήνεγκε βαθμηδὸν τὴν καταστροφὴν τῆς πατρίδος· ὅτι ὁ ὄχλος, τὸ πολυκέφαλον τοῦτο τέρας, ὅπερ μόνος ὁ Περικλῆς ἐδύνατο κατ' ἀρέσκειαν ν' ἄγῃ καὶ φέρῃ, τούτου θανόντος, ἀπέπτυσε τὸν χαλινὸν καὶ λακτίζων τοὺς διατεθειμένους μὲν περὶ τὰ καλὰ, ἀδυνατοῦντας δὲ περὶ τὴν ἐκτέλεσιν, παρέσυρε τὸ σκάφος τῆς πολιτείας εἰς πελάγη κλυδωνιζόμενα, ἔρμαιον τῶν ἀνέμων καὶ τῶν κυμάτων, ἔρμαιον τῆς αἰσχροκερδεῖας τοῦ δεισιδαίμονος λαοῦ καὶ τῶν ἰδιοτελῶν, ριψοκινδύνων καὶ ἀπερισκέπτων δημαγωγῶν καὶ κατέστρεψεν αὐτὸ κακὸς κακῶς.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Περικλέους, οἱ νοῦν ἔχοντες ἐν Ἀθήναις ἤλπισαν τὰ μέγιστα ἐκ τῆς περινοίας καὶ μετριοτήτος τοῦ Νικίου· ἤλπισαν ἐξ αὐτοῦ τὴν σωτηρίαν τῆς πατρίδος, καὶ μάλιστα, πεσόντος τοῦ τὰ μάλα δυναμένου Κλέωνος, αἱ καρδίαι αὐτῶν ἀνεπτέρωθησαν εἰς προσδοκίας μέλλοντος χρηστοῦ, ὅταν ὁ Νικίας, παραγκωνίσας τοὺς αἰσχροκερδεῖς δημαγωγούς, ἐσπέισατο τὴν πεντηκονταετῆ μεταξὺ Λακεδαιμονίων, Ἀθηναίων καὶ τῶν τούτοις συμμάχων εἰρήνην.

Αἱ προσδοκίαι αὗται ἐδικαιούντο ἴσως κατὰ πάντα, ἂν μὴ ὑπήρχεν ὁ νεανίας, ὁ διαβουληθεὶς καὶ κληρονομήσας τὰ μεγάλα σχέδια τοῦ υἱοῦ τοῦ Ξανθίππου.

Ἡ τύχη εἶναι μεγαλόδωρος πρὸς τοὺς εὐνοουμένους τῆς καὶ δὲν ἀρκεῖται μειδιῶσα τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῖς· προσφέρει καὶ ἀγκάλας, καὶ κόλπους, καὶ πᾶν τὸ ἐφ' ἑαυτῇ ἀφειδῶς δαφιλεύει.

Ὁ Ἀλκιβιάδης εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον ἐφωδιασμένος πάνθ' ὅσα δύνανται νὰ περιποιήσῃσι τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν εὐνοίαν λαοῦ ἐλαφρόνοος καὶ ζωηροῦ, οἷος ὁ τῶν Ἀθηναίων.

Δόξα προγόνων ἐπιφανῶν, πλοῦτος πολὺς, λόγου δύναμις, κάλλος σώματος ἐξαίσιον, ῥώμη μετ' ἐμπειρίας τῶν πολεμικῶν, φιλοτιμία ἄκρατος περὶ τὰς ἐπιδόσεις καὶ χορηγίας, πολυτέλεια ὑπερήφανος, διαίτα ἀπαλή καὶ θηλυπρεπῆς, ψυχὴ φλογερά καὶ ἐμπλεως αἰσθημάτων φιλαρχίας καὶ φιλοπρωτείας—τὰ πάντα εἶχεν ὁ ἀνὴρ, τὰ πάντα, ἀπὸ τοῦ ἐξοχωτάτου τῶν προτερημάτων μέχρι τοῦ ἐξοχωτάτου τῶν ἐλαττωμάτων, ἐξαιρέσει τῆς μετριότητος καὶ περινοίας, τῶν δὴ τούτων μεγάλων ἀρετῶν, δι' ὧν, ὑποτάττων τὸν δῆμον, ἐπ' ἀγαθῷ μὲν τῆς πατρίδος ἐδύνατο νὰ δρέψῃ καρπούς ἐκ πάντων τῶν προσόντων αὐτοῦ, ἐπὶ ἰδίᾳ δὲ δόξῃ νὰ ὑψώσῃ τὴν πατρίδα εἰς τὴν ὑπάτην τῆς εὐδαιμονίας βαθμίδα, ἃν ἐγίνωσκεν ὅποια τίς ἐστὶν ἡ εὐγενὴς φιλοδοξία. Ἐφοίτησε μὲν παρὰ διδασκάλῳ σοφωτάτῳ, τῷ Σωκράτει, ὅστις, ἐν τῷ ἀνωμάλῳ αὐτοῦ χαρακτήρι, μέσῳ τῶν ἐλαττωμάτων, ἀνακαλύπτων τὸν σπόρον σπανίας ἀρετῆς, προσεπάθει ἐκεῖνα μὲν νὰ ἐκριζώσῃ, τοῦτον δὲ νὰ καλλιεργήσῃ· ἀλλὰ, δυστυχῶς, ὁ Ἀλκιβιάδης, καὶ τοι ἠγάπα καὶ ἐσέβετο τὸν Σωκράτη ὡς πατέρα, τὰ ὄντα μόνον, κατὰ τὸν Κλεάνθη, εἶδεν αὐτῷ· καὶ ὅσον μὲν ταῦτα διετέλουν ὑποχείρια τῷ σεμνῷ υἱῷ τοῦ Σωφρονίσκου, ἠσπάζετο τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, καὶ, συνορῶν τὰ σφάλματά του, αὐτὸς ἑαυτὸν πολλάκις κατεφρόνει· ἄμα δ' ἡ φλογερά αὐτοῦ ψυχὴ παρέρυετο ἀπὸ τὴν ὁρμὴν τῶν παθῶν καὶ τὰς κολακείας τῶν παρασίτων, λακτίζουσα τὸν ἐλαφρόκημον χαλινὸν τοῦ λόγου, ἐφέρετο τυφλῶς πρὸς τὰ ἀγριώτερα πάθη καὶ τυφλῶς εἶπετο αὐτοῖς, μηδενὸς φειδομένη καὶ ὄρια μὴ γινώσκουσα.

Τοιοῦτος ἦν ὁ τὸν Περικλέα διαδεχθεὶς.

Δὲν ἐβράδυνε δὲ νὰ περιέλθῃ εἰς τὰ πράγματα, εὐρῶν τὴν ὁδὸν κεχαραγμένην ὑπὸ τοῦ Περικλέους καὶ παρεσκευασμένην ὑπὸ τῶν δημαγωγῶν, ὑποσεισάντων τὰ θεμέλια τῆς πολιτείας. Καὶ εἶχε μὲν, ὡς προέφημεν, ἐμποδῶν τὸν Νικίαν, ἀλλὰ καὶ τοῦτον, ἐν ᾧ κατ'

ἄλλην ἐποχὴν ἴσως, ἢ, ὀρθότερον εἰπεῖν, παρ' ἑτέρῳ λαῷ ἢ τῷ τῶν Ἀθηναίων δυσκόλως παρηγκώνιζε, τότε, ἐντὸς βραχείως, ὑπεσκέλισε, καὶ τοὺς ἄλλους μὲν εὐθὺς ἐταπεινώσεν, ὑφ' ἑαυτὸν δὲ καθυπέβαλε τὰ πλήθη.

Ὡς συνάγεται ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τῆς ἡμετέρας πραγματείας, ἡμεῖς ἀναδιφῶμεν μίαν σελίδα τῆς ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων, ἀναμοχλεύομεν μίαν ἡμέραν τοῦ πολυταράχου βίου τοῦ ταραξιπόλεως ἐκείνου λαοῦ. Ἐπειδὴ δὲ πᾶσα ἡμέρα τοῦ βίου τῶν λαῶν ἔχει τὸν ἀντιπρόσωπον αὐτῆς, τοὺς Ἀθηναίους δὲ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀντιπροσωπεύει ὁ Ἀλκιβιάδης, ἐξ ἀνάγκης διετρίψαμεν εἰς τὰ περὶ τοῦτου καὶ ἐξ ἀνάγκης θέλομεν ρίψαι ἐτι περὶ αὐτοῦ βραχείας τινὰς λέξεις.

Καὶ πᾶς, ὅστις δῆποτε ἄλλος, πλουτῶν τὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου μέσα, ἐδύνατο νὰ καθυποτάξῃ ὑφ' ἑαυτὸν λαὸν τοιοῦτον, οἷος ὁ τῶν Ἀθηναίων ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις. Οἱ υἱοὶ τοῦ Κέρροπος δὲν ἦσαν πλέαν ὁ εὐγενὴς δῆμος, ἦσαν λαὸς μεταπεπτωκῶς εἰς ὄχλον, ἀρεσκόμενον τὴν κολακείαν, εἰς ὄχλον παρὰ τῷ ὀπιῳ ὁ εὐδοκίμησων δὲν ἐδεῖτο μεγάλων καὶ πολλῶν, ἤρκει νὰ θωπεύῃ τε καὶ θεραπεύῃ τὰς ἐπιθυμίας του, νὰ λαλήῃ αὐτῷ εἰς τὰς αἰσθήσεις, νὰ γαργαλίῃ αὐτοῦ τὰ ὦτα.

Ὁ Ἀλκιβιάδης ἀξιόμειπτός ἐστιν ὅτι τὰ ἄπειρα καὶ παντοδαπὰ αὐτοῦ μέσα, τὴν ἀπεριόριστον αὐτοῦ ἐπιβρόχην, τὴν μεγίστην αὐτοῦ δύναμιν δὲν μετῆλθεν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος, τοῦθ' ὅπερ ἦν αὐτῷ εὐχερές. Ἡ τύχη καὶ αἱ περιστάσεις συνέτρεχον πανταχόθεν, ὁ τῶν πραγμάτων ῥοὺς ὑπερέβαινε τὰς ἐπιθυμίας του, τὰ πάντα ἐχώρουν κατ' εὐχὴν, τὰ πάντα· πλὴν ὁ ἀνὴρ, ὡς προέφημεν, ἀμοιρῶν μετριότητος καὶ περινοίας, ἔλαβε πᾶσαν ἄλλην ὁδὸν ἢ τὴν δυναμένην ἑαυτῷ μὲν νὰ περιποιήσῃ δόξαν, τῇ δὲ πατρίδι εὐδαιμονίαν, καὶ ἐπεδίωξεν ὄλαις δυνάμεσι τὴν σκολιὰν ὁδὸν τῆς φιλοπρωτείας· τοῦλάχιστον, ὡς ἐκκληρονόμησε τὰ μεγαλουργὰ τοῦ θεοῦ σχέδια καὶ τῆς πραγματιώσεως αὐτῶν ἐφίετο καὶ ταύτην διενόητο, οὕτως ἂν μετήρχετο καὶ τὰ τοῦ Περικλέους μέτρα, ὅπως φέρῃ αὐτὰ εἰς πέρας—

ἀλλ' ὄχι! ὅτι ἡ ἀκρατος φιλοπρωτεία καὶ ἡ δοξομανία ἀπετύφλωσαν αὐτὸν δεινόν, ὥστε, πρὸ τοῦ καταλῦσαι τὴν δύναμιν τῆς ἀντιζήλου Σπάρτης καὶ ἐξασφαλίσει τὴν πατρίδα τὴν ἐπί παντός τοῦ Ἑλληνικοῦ ἡγεμονίαν, ὠνειρεύθη τὰς ἀπωτάτω κατακτήσεις.

Ἡ Νικίειος εἰρήνη ἀντέκειτο τοῖς σκοποῖς τοῦ Ἀλκιβιάδου—εὐθὺς οὖν, ἅμα ἤψατο τῶν πραγμάτων, νὰ διαλύσῃ αὐτὴν ἠβουλήθη, καθόσον μάλιστα ἐμνησικακεῖ κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων, ὡς προτιμώντων τὸν ἀντίζηλον αὐτοῦ Νικίαν καὶ ὡς συνθεμένων τὴν εἰρήνην ἀνευ αὐτοῦ.

Ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ κατέπεισε τοὺς Ἀργεῖους, διαλύσαντες τὴν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους συμμαχίαν, νὰ τραπῶσι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους· τοὺς δ' Ἀθηναίους, λαβὼν ὀργιζομένους κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων, ὡς συμμαχησάντων πρὸς τοὺς Βοιωτοὺς καὶ κατεδαφισάντων τὴν Πάνακτον, παρώξυνεν ἐπὶ μᾶλλον. Οἱ Σπαρτιάται, ἐπιεικῶς ἔχοντες τότε πρὸς τὸ συμβιβαστικόν, καθόσον ἐφοβοῦντο μὴ αἱ Ἀθηναῖοι, ὀργὴν ἔχοντες διὰ τὴν πρὸς τοὺς Βοιωτοὺς συμμαχίαν αὐτῶν, ποιήσωσι τὴν πρὸς τοὺς Ἀργεῖους, ἔσπευσαν ἀποστέλλοντες εἰς Ἀθήνας πρέσβεις αὐτοκράτορας. Τοῦτο ἦν ἐκτὸς τῶν σχεδίων τοῦ Ἀλκιβιάδου—μικρὸν ἔτι καὶ αἱ ἐλπίδες αὐτοῦ διεσκεδάζοντο. Ἐπί οὖν μηχανᾶται ὁ πανοῦργος; Μεταπέμπεται νυκτὸς τοὺς εὐπίστους πρέσβεις καὶ ἐξαπατᾷ αὐτοὺς, πείθων μεθ' ὄρκου, τὰ πάντα αὐτὰς νὰ διαλλάξῃ καὶ τὰ πράγματα νὰ διατάξῃ ὑπὲρ τῶν Λακεδαιμονίων, ἂν μὴ ὁμολογήσωσιν, ἐπερωτώμενοι εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου, ὅτι ἦλθον πρέσβεις αὐτοκράτορες. Οὕτως ἐγένετο. Τῇ ὑστεραία, ἐκκλησιάζοντος τοῦ δήμου, παρῆλθον οἱ πρέσβεις καὶ ἐπερωτώμενοι ἔλεγον τὰναντία ὅσων εἶπον τῇ προτεραίᾳ ἐν τῇ βουλῇ· τότε ὁ Ἀλκιβιάδης, ἀναστὰς, ἐπέτεθῃ καταβοῶν αὐτῶν καὶ ἀπεκάλει ἀπίστους καὶ παλιμβούλους καὶ ὡς ἐλθόντας νὰ ἐξαπατήσωσι μᾶλλον τοὺς Ἀθηναίους ἢ νὰ εἴπωσι καὶ πράξωσι τι καλόν, ἀπολογούμενοι. Οὕτω δ' ἀποτυχόντων τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ τοῦ Νικίου μὴ κατορθώσαντος τὸν συμβιβασμὸν τῶν πραγμάτων, ἐφ' ᾧ ἐστάλη εἰς τὴν Σπάρτην, οἱ Ἀθηναῖοι, παραγαγόντος τοῦ Ἀλκι-

βιάδου τοὺς πρέσβεις τῶν Ἀργείων, ἐποίησαντο πρὸς αὐτοὺς τε καὶ τοὺς Μαντινεῖς καὶ τοὺς Ἠλείους ἑκατονταετῆ συμμαχίαν.

Καὶ τὸν μὲν τρόπον, δι' οὗ ὁ Ἀλκιβιάδης ἔφερεν εἰς πέρας τὴν συμμαχίαν ταύτην, οὐδεὶς ἐπήνεσε, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Χαιρωνεύς, ἀλλὰ τὸ κατόρθωμα ἦν μέγα, ὅτι οὕτω διέστησε καὶ μικροῦ δεῖν ὑπέσεισε τὴν Πελοπόννησον ἅπασαν καὶ ἐνέπλεξε τὴν Λακεδαίμονα εἰς ἀγῶνα δεινόν, ἐξ οὗ ἡ Σπάρτη, εἰ μὲν ἐξήρχετο νικητὴς, οὐδὲν τὸ ὄφελος, εἰ δ' ἠττημένη, ἡ σωτηρία τῶν Λακεδαιμονίων διεκινδύνευε.

Ἄν μὴ ἡ ἀκρατος φιλοδοξία ὑπερίσχυε τῆς φρονήσεως, ὁ Ἀλκιβιάδης, εὐθὺς ἅμα μετὰ τὴν συμμαχίαν οἱ Ἀργεῖοι ἤρανον πόλεμον πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐδύνατο, διεγείρων ἀλληλοδιαδόχως κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων τοὺς Πελοποννησίους πάντας καὶ ἐπιδειξίως παρέχων αὐτοῖς πράγματα καὶ παρατείων τὸν ἀγῶνα, βαθμηδὸν μὲν νὰ ταπεινώσῃ καὶ καταλύσῃ τὴν δύναμιν τῆς Σπάρτης, νὰ ἐξασφαλίσῃ δὲ τὴν ὑπεροχὴν τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ παντός τοῦ Ἑλληνικοῦ, καὶ τότε, μηδενὸς ἀντιζήλου παρισταμένου, νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν πραγματίωσιν τῶν σκοπῶν αὐτοῦ. Ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα ἐδεῖτο καὶ χρόνου, καὶ ὑπομονῆς—καὶ ὁ χρόνος καὶ ἡ ὑπομονὴ εἶναι κόλασις, εἶναι βασανιστήριον ἀφόρητον διὰ τὰς φλογεράς ψυχάς.

Ὁ τοῦ Κλεινίου υἱός, ὑπνώττων, ὠνειροπόλει θριάμβους· ἐγρηγορῶν, ἐρεμβάζετο κόσμους ἄλλους· ἤκουε περιβομβῶντα παρακλεῦσματα στρατηγῶν, ἰαχὰς μαχητῶν, βρυχηθμοὺς αἰμοκυλιόμενων ἢ νίκη, ἐπιπετώσα, περιέβαλλεν αὐτοῦ τὸ μέτωπον δάφναις· ἡ Σικελία ἦν τὸ θέατρον τῶν πρώτων αὐτοῦ θριάμβων, ἐκεῖθεν δ' ὠρμάτο ἐλαύνων ἐπὶ κεφαλῆς νικηφόρου στρατοῦ ἀνὰ τὴν Ἰταλίαν, τὴν Κυρρηναϊκὴν, τὴν ἐκτὸς καὶ ἐντὸς Ἀσίαν.

Καὶ τὰ ὄνειροπολήματα αὐτοῦ ταῦτα ἡσπάζοντο καὶ οἱ Ἀθηναῖοι—ὅτι καὶ οὗτοι πάντες πρὸ πολλοῦ ἐπεθύμουν τῆς Σικελίας· τὸν ἔρωτα δ' ἀνέφλεξεν αὐτοῖς ὁ Ἀλκιβιάδης, μέγαρα ὑπισχνούμενος καὶ συμβουλεύων μετὰ στόλου πολλοῦ νὰ ἐπιπέσωσιν αἴφνης καὶ καταλαβόντες ὅτι ἀπροπαρασκευαστότατον τὴν νῆσον νὰ καταστρέψωσιν αὐτήν.

Μόνη ὡς εἰς πόλεμον ἀφορμὴ εὐλείπετο—ἀλλὰ καὶ αὕτη δὲν ἐβράδυνε, καθότι οἱ βουλόμενοι δὲν σπανίζουσι προφάσεων· νῦν μὲν ἡ ἀρπαγὴ μιᾶς γυναῖκος, νῦν δὲ ἡ ἀθέτησις τῶν ὄρκων, ἄλλοτε μὲν αἱ προσωπικαὶ ἀντεκδικήσεις, ἄλλοτε δὲ αἱ ἀντιζηλῖαι τῶν ἐν τοῖς πράγμασιν, ὅτε μὲν ἡ ἰσορροπία τῶν δυνάμεων, ὅτε δὲ ἡ προστασία τῶν δογμάτων, ὅπως ποτ' ἂν δυνηθῶσιν, ἐκ τοῦ μηδενὸς ἄγοντες ἀφορμὴν, οἱ κροτοῦντες ἀναρρίπτουσι κατὰ κεφαλῆς τῶν λαῶν τὸν περὶ τῶν ὄλων κύβον, καὶ, τῷ αἵματι αὐτῶν ἐμβαπτόμενοι, ἐν τρυφῷσι θεραπευόμενοι τὰς ὀρέξεις. Ἰὶ πρὸς αὐτοὺς; οἱ λαοὶ ἐδόθησαν αὐτοῖς ὡς ἀριθμοὶ, ἐτέθησαν εἰς μέσον ὡς ὄργανα τυφλὰ πρὸς θεραπείαν αὐτῶν! ἂν ἡ μήτηρ ἀποβάλλῃ τὸ τέκνον, ὁ σύζυγος τὴν πεφιλημένην ἀλοχον, ὁ ἀδελφὸς τὸν ἀδελφόν, τὰ τέκνα τοὺς γονεῖς, ἂν τὰ ἔθνη ὀρφανεύωνται καὶ πλούτου πατρῶου, καὶ πατρῶων θηκῶν, καὶ ἐφεστίων, καὶ πολιούχων, ἂν περιπίπτωσιν εἰς ταλαιπωρίας καὶ κακουχίας, εἰς περιφρονήσεις καὶ μαρτύρια, εἰς ταπεινώσεις καὶ προπηλακισμοὺς, περὶ τούτων τίς ὁ ἐκφέρων λόγον, τίς ὁ μεριμνῶν, τίς ὁ προτείνων χεῖρα ἀρωγόν; . . . Ἡ ἱστορία κρίνει! καὶ ἐν τῇ ῥήσει ταύτῃ κεῖται τὸ πᾶν, δι' αὐτῆς τὰ πάντα τετέλεσται, οἶονεῖ αἰκρίσεις αὐταὶ ἀπεζημίουν τοὺς παθόντας· τούλαχιστον ἂν ἦσαν δίκαιαι, παρεμυθεῖτο, ἂν μὴ ἀπεζημιούτο, τότε ὁ παθὼν—ἀλλὰ, φεῦ! αἰ κρίσεις αὐταὶ, ἂν μὴ εἴπωμεν ὡς ἐπιτοπολὺ, ἔστιν ὅτε ἀπεφάνθησαν ὑπὲρ τῶν καταστροφῶν τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ εὐφημοῦσαι ἀπεκάλεσαν αὐτοὺς μεγάλους, υἱοὺς τῆς δόξης, κατὰ κτητάς.

Οἱ ἐν Σικελίᾳ Σελινουῦντιοι, διαπερικωθέντες τὸν ποταμὸν, τὸν τὴν χώραν αὐτῶν καὶ τὴν τῶν Ἐγεσταίων ὀρίζοντα, κατέλαβον βίαν τὴν παραποταμίαν καὶ ἀποκόψαντες πολλὴν τῆς προσκειμένης γῆς, παρῶξυναν τοὺς ἀδικηθέντας ἐπὶ τὰ γινόμενα. Μὴ πεισθέντων δὲ τῶν Σελινουντίων νὰ συμβιβάσωσι τὰ πράγματα, ὡς προὔτεινον οἱ Ἐγεσταῖοι, εἰς διαφορὰν ἤλθον μεγάλην αἱ πόλεις καὶ διὰ τῶν ὄπλων ἐκρίνοντο· ἠττηθέντες οἱ Ἐγεσταῖοι κατὰ τε γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν ἐξῆλθον ἐπικαλούμενοι συμμάχους εἰς Σικελίαν καὶ Καρχηδόνα· ἀποτυχόντες, ἐζήτησαν ὑπερθαλάσσιόν τινα σύμμαχον καὶ

ἐκρίναν νὰ λάβωσι τοὺς Ἀθηναίους, γινώσκοντες μάλιστα τούτους προθύμως ἔχοντας πρὸς τοῦτο, ὡς ἐλθόντας καὶ ἄλλοτε λόγῳ συμμαχίας εἰς Σικελίαν. Ἀπέστειλαν λοιπὸν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πρέσβεις, οἵτινες, ἐλθόντες εἰς Ἀθήνας, παρεγένοντο εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐνθυμίζοντες τοῖς Ἀθηναίοις τὴν ἐπὶ Λάχηςτος ὑπὲρ τῶν Λεοντίνων συμμαχίαν, παρεκάλουν νὰ σπεύσωσιν αὐτοῖς εἰς βοήθειαν τῶν ἀδικουμένων καὶ ὑπέσχοντο αὐτοῖς νὰ συνδράμωσι χρήμασί τε καὶ ὄπλοις πολλοῖς· καὶ πρὸς ταῦτα παρέστησαν τὸν ἐκ τῆς ἐν Σικελίᾳ αὐξούσης δυνάμεως τῶν Συρακουσίων γεννώμενον κίνδυνον, τοῦτο λέγοντες πρὸ παντός, ὅπως γαργαλίωσι τὴν φιλοπραγμοσύνην τῶν Ἀθηναίων. Εἰ μὲν οἱ Συρακούσιοι, συμμαχοῦντες ἐν τῇ νήσῳ, νῦν μὲν κατὰ τούτων, νῦν δὲ κατ' ἐκείνων, διαφθείρωσιν ἀλληλοδιαδόχως τοὺς μὲν διὰ τῶν δὲ, καὶ περιποιήσωσιν οὕτω ἑαυτοῖς ἅπασαν τὴν δύναμιν τῆς Σικελίας, κίνδυνος εἶναι μὴ, ἡμέραν τινα, προστεθῶσι τῇ τῶν Δωριέων συμμαχίᾳ, καθὸ συγγενεῖς, καὶ, βοηθοῦντες τοὺς Πελοποννησίους, ἐπιτεθῶσι κατὰ τῶν Ἀθηναίων.

Ταῦτα ἀκούοντες εὐμενῶς οἱ Ἀθηναῖοι ἐψήφισαν ν' ἀποστείλωσι πρέσβεις εἰς Ἐγεσταίαν, ἵνα ἐξετάσωσι πρῶτον ἂν, κατὰ τὰ λεγόμενα, ὑπῆρχον ἐν τῷ κοινῷ καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς τὰ φημιζόμενα χρήματα καὶ πῶς εἶχεν ὁ πρὸς τοὺς Σιλινουντίους πόλεμος, εἶτα δὲ ν' ἀποφασίσωσιν ἀναλόγως περὶ τοῦ πρακτέου.

Καὶ οἱ μὲν πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων ἀπεστάλησαν εἰς Σικελίαν· ἦν δὲ τότε τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἐννενηκοστῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος, τετρακοσιοστὸν δὲ πρὸς τὸ δέκατον τέταρτον πρὸ Χριστοῦ.

(ἔπεται.)

ΠΕΡΙ ΙΤΑΛΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ.

(κατὰ τὴν K. Staël.)

Τὰ πλείοτερα τῶν ἀρχαίων χειρογράφων, τὰ μνημεῖα τῶν τεχνῶν καὶ ὅλα ἐν γένει τὰ ἔχον τῆς δόξης τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ διεσώζοντο ἐν Ἰταλίᾳ. Πρὸς ἐξερεύνησιν καὶ σπουδὴν αὐτῶν ἀπρῆτετο ἀνωτέρα τις προστασία καὶ ἐμφύχως, ἢ τῆς κυβερνήσεως. Ἐντεῦθεν ἄρα προήλθεν ἡ ἀναγέννησις τῶν γραμμάτων ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν Ἰταλίᾳ ἔνθα δυνάμεθα ἀνευρεῖν πασῶν τῶν ἐπιστημῶν τὰς πηγὰς· ἐντεῦθεν καὶ ἡ ἀνάπτυξις αὐτῶν, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῶν ἡγεμόνων, καθότι αἱ πρῶται πρόοδοι, κωλυόμεναι ἀπὸ τῆς ἀνεπαρκείας τῶν μέσων, ἀπαιτοῦσι τὴν δραστήριον συνδρομὴν καὶ προστασίαν τῶν κυβερνήσεων.

Ἡ προστασία τῶν ἡγεμόνων ἐν Ἰταλίᾳ συνέτεινεν εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῶν γραμμάτων, οὐχ ἦττον ὅμως παρενέβαλε προσκόμματα τῇ φιλοσοφίᾳ, ἅτινα θὰ ὑπῆρχον καὶ νῦν, ἂν αἱ θρησκευτικαὶ δεσποταίμονιαι δὲν διέστρεφον πολυτρόπως τὴν ἀλήθειαν.

Ἴνα μὴ σχολίαις ὑποπέσω, ἀνάγκη ἐξηγεῖσθαι ὁποῖαν τινα ἔννοιαν δίδω τῇ λέξει φιλοσοφία. Φιλοσοφίαν ἀποκαλῶ τὴν ἐξερεύνησιν τῶν ἀρχῶν πασῶν τῶν πολιτικῶν καὶ θρησκευτικῶν διατάξεων, τὴν ἀνάλυσιν τῶν χαρακτήρων καὶ τῶν ἱστορικῶν γεγονότων καὶ τὴν σπουδὴν τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας καὶ τῶν φυσικῶν δικαίων τοῦ ἀνθρώπου. Τοιαύτη φιλοσοφία προϋποτίθησι τὴν ἐλευθερίαν, ἢ ὀφείλει προάγειν αὐτήν.

Οἱ πεπαιδευμένοι τῆς Ἰταλίας, κατέχοντες τὰ ἀρχαῖα χειρόγραφα, ἅτινα ὄφειλον ὀδηγήσθαι αὐτοὺς, ἀλλ' ἔχοντες ἀπόλυτον χρῆσιν τῆς συναιδέσεως καὶ συνδρομῆς τῶν ἡγεμόνων, ἀπέχον, πλείοτερον πάντων, τῆς ἀναγκαίας ἐλευθερίας ἐπὶ τῇ φιλοσοφίᾳ ταύτῃ. Πλήθος ἀκαδημιῶν καὶ πανεπιστημίων ὑπῆρχον εἰς τὰς μεγαλοπόλεις, ἅτινα ὄφειλον ἐξαγαγεῖν τῆς λήθης τὸσαῦτα ἀριστουργήματα, ἀλλὰ πάντα ἦσαν, φυσικῶς, ὑπὸ τὸ κράτος τῶν κυβερνήσεων. Αἱ δὲ συλλογαὶ αὐτῶν ἦσαν καταλλήλοτατοι μὲν διὰ τινὰ ὀρισμένον σκοπὸν, δυσμενεῖς δὲ, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἰδιωτικοῦ πνεύματος πλέον, ἐπὶ τῆς ἀόριστου πορείας τῶν φώτων τῆς φιλοσοφίας.

Εἰς τὰς γενικὰς ταύτας σάψεις πρόσθε, ὅτι αἱ μακροχρόνιοι μελέται καὶ σχολιάσεις τῶν ἀρχαίων χειρογράφων προήρχοντο ἀπὸ μοναχῶν, καὶ οἱ μοναχοὶ ἐνεκλυτοὶ, πρὸ πάντων, εἰς τὴν φιλολογοίαν, καὶ οὕτως, ὅτι

συνέτεινεν πρὸς ἀναγέννησιν τῶν γραμμάτων, αὐτὸ τοῦτο ἀνθίστατο εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ φυσικοῦ δικαίου. Οἱ Ἰταλοὶ ἔβησαν πρῶτοι ἐν τῷ σταδίῳ, ἔνθα τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, ἀκολούθως, τοσοῦτον προώδευσεν, ἀλλ' εἶχον φρίνεται καταδικασθῆναι μὴ προῶσι πλείοτερον ἐν τῇ ὁδῷ, ἣν αὐτοὶ οὗτοι εἶχον διαχραῖζει.

Ἡ ποίησις καὶ καλλιτεχνία τῶν Ἰταλῶν ἐξάπτουσι τὴν φαντασίαν διὰ τῶν ἀπεριγράπτων αὐτῶν θεληγῶν, ἀλλ' οἱ πεζογράφοι, γενικῶς, οὐδ' ἠθικολόγοι εἰσιν, οὐδὲ φιλόσοφοι, αἱ δὲ προσπάθειαι αὐτῶν νὰ φανῶσιν εὐφραδεῖς τοὺς φέρουσιν εἰς ὑπερβολάς. Ἐν ταῦτοις, ἐπὶ τὰ πρόσω βαίνειν ὄντος τοῦ προορισμοῦ τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, οἱ Ἰταλοὶ, πρὸ αἰῶν ἡ φιλοσοφία ἐθεωρεῖτο ὡς ἀπόρημα, καὶ οἵτινες νῦν ἠδύναντο ὑπερβεῖν τὰ ὄρια τοῦ τελείου ἐν τῇ ποιήσει, παρεδόθησαν εἰς ἅπαντα τὰ εἶδη τῶν τεχνῶν καὶ ἐδοξάσθησαν διὰ τὰς ἐπαισθητὰς προόδους τῶν ἐν ταῖς ἐπιστήμαις. Μετὰ τὸν αἰῶνα Λέοντος τοῦ 10, μετὰ τὸν Ἀρίστον καὶ Τάσσον, ἡ ποίησις ἤρχιζε παρακμάζουσα, ἀλλ' ὄφειλε διαδεχθῆναι τὴν παρακμὴν τῆς ποιήσεως ἢ ἀκμῆ τῶν ἐπιστημῶν, καὶ ἰδοὺ ἀνεφάνθησαν ὁ Γαλιλαῖος, ὁ Κασσίνης, κ.λ.π. οἵτινες ἐπλούτισαν τὰς ἐπιστήμας διὰ διαφόρων ἀξίων λόγου ἀνακαλύψεων.

Ἡ δεσποταίμονια κατώρθωσε νὰ καταδιώξῃ τὸν Γαλιλαῖον, μολοντί πολλοὶ τῶν ἡγεμόνων συνέδραμον αὐτόν. Ὁ θρησκευτικὸς φανατισμὸς ὑπάρχει ἐχθρὸς τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν οὐχ ἦττον ἢ τῆς φιλοσοφίας, ἀλλ' οἱ ἄρχοντες ἢ ἡ Φεουδαλικὴ ἀριστοκρατία ὑπερασπίζονται κἄποτε αὐτὰς, καὶ τοὶ ἀποστρέφονται τὴν φιλοσοφικὴν ἐλευθερίαν.

Ἐν χώρᾳ, ἔνθα ἄρχει τὸ ἱερατεῖον, τὰ δεινὰ καὶ αἱ προλήψεις συναντῶνται κἄποτε ἠνωμένοι· ἀλλ' ἐν Ἰταλίᾳ τὸ διάφορον τῶν ἐπικρατειῶν ἀνεκούφιζε μὲν τὸν ἱερατικὸν ζυγόν, παρήγεν ὅμως ἀφορμὰς δυσχερεσιῶν μεταξὺ τῶν ἡγεμόνων, ὅσοι παρεῖχον περιορισμένην τινα ἐλευθερίαν εἰς τοὺς τεχνίτας καὶ ἐπιστήμονας, ὧν εἶχον χρεῖαν.

Ἄφοῦ ἴδομεν ὅτι κατὰ μόναστὰς ἐπιστήμας ἡ Ἰταλία ἀπέτισε τὸν φόρον τῆς τοῖς ἀνθρώπinois φώτοις, φέρ' ἐξετάσωμεν ἐν ἐκάστῳ κλάδῳ τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας, ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ, ἐν τῇ ῥητορικῇ καὶ ἐν τῇ ποιήσει, τὰ αἰτία τῶν καλλωνῶν καὶ τῶν ἐλλείψεων τῆς ἰταλικῆς φιλολογοίας.

Ἡ εἰς διάφορα κράτη ὑποδιαίρεσις τόπου τινος ὑπάρχει λυσιτελῆς διὰ τὴν φιλοσοφίαν, ἀλλ' ἐν Ἰταλίᾳ τὸ προσδοκώμενον ἀποτέλεσμα ἀπέτυχεν. Ἡ τυραννία τῶν ἱερέων, καταπιέζουσα τὸν λαόν, κατέστρεφεν οὕτω τὰς ἐπωφελεῖς προσπάθειαις τῶν κυβερνήσεων πρὸς συμμαχίας, καὶ κατὰ συνέπειαν αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν καὶ ὑποδιαίρεσιν τῶν κρατῶν. Προτιμότερα ἴσως ἦτο διὰ τὴν Ἰταλίαν ἢ ὑπὸ ἐν μόνον κράτος συνένωσις τοῦ ὅλου ἔθνους. Αἱ

ἀρχαίαι ἀναμνήσεις του θά ἐξήπτοντο πάραυτα, καὶ τὸ αἶσθημα τῆς δυνά-
μειος θά ἐνεψύχου τὸ τῆς ἀρετῆς.

Ἄλλ' ἡ πληθὺς αὐτῶν φρουδαλικῶς ἢ θεοκρατικῶς κυβερνωμένων κρα-
τῶν παρεδόθη εἰς ἐμφυλίους πολέμους, εἰς κόμματα, εἰς στάσεις κτλ. χω-
ρὶς τούτων πάντων σκοπὸς νὰ ἦναι ἡ ἐλευθερία. Τοῦ λαοῦ οἱ χαρακτῆρες
κῦξήθησαν εἰς τὰ κατ' ἀλλήλων μίση καὶ οὐχὶ εἰς τὸν ἔρωτα τῆς πατρί-
δος. Ὁκλειώθη μὲ τὰς δολοφονίας, ὧν ὑπὸ τὴν τυραννίαν. Παρὰ τὸν φανα-
τισμὸν ὑπῆρχεν ἡ ἀπιστία, ποτὲ δ' ὁ ὀρθὸς λόγος.

Οἱ Ἴταλοὶ, ἠθισμένοι εἰς τὸ μηδὲν πιστεύειν καὶ τὰ πάντα ἐπιχειρεῖν, εἰσὶν
ἐπιτηδειότεροι εἰς τὸ σκώπτειν ἢ τὸ ἐλλόγως συζητεῖν. Ὅσαίς βούλονται
ἐπιδείξει τὰ φυσικὰ προτερήματά των, τὸ κωμικὸν πνεῦμά των, τὸ βητο-
ρικὸν ὕφος των, εἰσὶν ἀληθῶς περιεργώτατοι.

Ἐξ ἀντιπαθείας ἴσως πρὸς τὰς ἰταλικὰς ὑπερβολὰς, ὁ Μακιαβέλης μετε-
χειρίσθη τὴν τρομερὰν ἐκείνην ἀφέλειαν, ἀναλύων τὴν τυραννίαν ἠθέλησεν
ὥστε ἡ φρίκη διὰ τὸ ἔγγραμμά του νὰ προξενῆται ἐξ αὐτῶναυτοῦ τῶν ἀρχῶν καὶ
περιφρονῶν τὸ εἶδος τῆς ἐκφράσεως, ἀφέθη ὅλος εἰς τὴν διάκρισιν καὶ αἴσθησιν
τοῦ ἀναγνώστου. Αἱ σκέψεις τοῦ Μακιαβέλου ἐπὶ τοῦ Τίτου Λιβίου ἐν τῷ
Ἑγέμονι του εἰσὶν θαυμασιώταται, καὶ ἐν τῶν συγγραμμάτων ἐκείνων ἔνθα
φαίνεται τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα πλείοτερον ἐμβαθύνον. Τοιοῦτον σύγγραμμα
ἀνήκει δλόκληρον εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ συγγραφέως του, καθὼ μὴ ἔχων οὐδὲν
κοινὸν μετὰ τοῦ γενικοῦ χαρακτῆρος τῆς ἰταλικῆς φιλολογίας.

Αἱ ταραχαὶ τῆς Φλωρεντίας ἔθεσαν ἀναμφισβόλως εἰς μεγαλειτέραν ἐνέρ-
γειαν τὰς σκέψεις τοῦ Μακιαβέλου· ἀλλὰ νομίζω, ὅτι ἀναγνώσκων τις τὰ
συγγραμμάτα του, αἰσθάνεται, ὅτι ταῦτα ἀνήκουσιν εἰς ἀνθρώπον μοναδικὸν
κατὰ τὴν φύσιν του· ἔγραψεν ὡς δι' ἑαυτὸν μόνον, μηδὲν σκεφθεὶς περὶ
τοῦ ἀποτελέσματος, ὅπερ ἔμελλον παραγαγεῖν. Δύναται τις εἰπεῖν ὅτι οὐδ' ὠνει-
ρεθῆ καὶ περὶ τῶν ἀναγνώστων του, καὶ ὅτι, ἀναχωρῶν ἐξ ἀντικειμένου
συμφώνου μὲ τὰς σκέψεις, ἐνόμιζεν ἀνωφελὲς νὰ ἐξηγήσῃ αὐτὸς ἑαυτῷ τὰς
ιδέας του.

Ἡ πληθὺς τῶν ἱστορικῶν τῆς Ἰταλίας, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων οἱ δύο ἐπι-
σσότεροι Γουϊγاردίνος καὶ Φρά-Παῦλος (Guicciardini, Frà-Paolo), κατ'
οὐδὲν δύναται συγκριθῆναι τοῖς ἀρχαίοις ἢ καὶ τοῖς νεωτέροις Ἄγγλοις
ἱστορικοῖς. Εἰσὶ μὲν πεπαιδευμένοι, οὐδὲν πλὴν ἐμβαθύνουσιν εἰς τὰς
ιδέας καὶ τοὺς ἀνθρώπους, εἴτε διότι ὑπάρχει ἀληθῶς κίνδυνος ὑπὸ τὰς
ἰταλικὰς κυβερνήσεις, τὴ νὰ πραγματευθῆ τις φιλοσοφικῶς τὴν κατάστα-
σιν καὶ τοὺς χαρακτῆρας, εἴτε διότι ὁ λαὸς οὗτος, ὁ ποτὲ μέγας, ἤδη δὲ τα-
πεινός, ἐνοχλεῖται, ὡς ὁ Ρενώ παρὰ τῆ Ἀρμιδῆ (Renaud chéz Armide),

παρὰ πασῶν τῶν σπουδαίων σκέψεων, αἵτινες δύνανται νὰ ταραξῶσι τὰς
ἀναπαύσεις καὶ τὰς ἡδονὰς του.

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ βῆτορεία ὤφειλεν ἀνθεῖν ἐν Ἰταλίᾳ ὑπὲρ πάντα ἄλλον
τόπον, ὡς οὖσαν ὅλην ὑπὸ τὸ κράτος τῆς θρησκείας, καὶ ἐν τούτοις οὐδὲν
παρήγαγε μέγα, ἐνῷ ἀπ' ἐναντίας ἡ Γαλλία δύναται νὰ καυχήθῃ ἐπὶ τὸ στά-
διον τοῦτο. Οἱ Ἴταλοὶ, ἐξαιρουμένης κλάσεώς τινος πεφωτισμένης, εἰσὶ διὰ
τὴν θρησκείαν ὥσπερ διὰ τὸν ἔρωτα καὶ τὴν ἐλευθερίαν. Τὰ πάντα καθ'
ὑπερβολὴν θηρεύουσι, καὶ οὐδεὶς τὸ ὀρθὸν καὶ ἀληθὲς παραδέχονται. Εἰσὶν
ἐκδικητικοὶ, καὶ ἐν τούτοις δουλόφρονες. Εἰσὶ δούλοι τῶν γυναικῶν, καὶ ἐν
τούτοις ξένοι εἰς τὰ βαθέα καὶ διαρκῆ αἰσθήματα τῆς καρδίας. Εἰσὶ δεισι-
δαίμονες ἀφωσιωμένοι εἰς τὸν Κατολικοισμὸν, ἀλλ' οὐδαμῶς πιστεύουσιν εἰς
τὴν ἀδιάσπαστον συνένωσιν τῆς ἠθικῆς μὲ τὴν θρησκείαν.

Ταῦτά εἰσιν τ' ἀποτελέσματα, ἅτινα παράγουσιν εἰς τινα λαὸν ὁ φανα-
τισμὸς, τὸ ποικίλον τῶν κυβερνήσεων, αἵτινες δὲν συνονοῦνται πρὸς ὑπερά-
σπισιν, οὐδὲ τὸν ἔρωτα ἔχουσι μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πατρίδος, καὶ ὁ πυρι-
φλεγῆς ἥλιος, ὅστις, διεγείρων τὰ αἰσθήματα, προάγει εἰς ἡδονὰς, ὅταν
ταῦτα δὲν καταβάλλωνται, ὡς παρὰ Ρωμαίους, ὑπὸ τῆς ἀδιαλήπτου ἐνερ-
γείας τῶν πολιτικῶν παθῶν.

Ἐπὶ τέλους, ἐν ἐκάστῳ τόπῳ, ἔνθα ἡ δημοσία ἀρχὴ παρεμβάλλει προσ-
κόμματα ἀνυπέροβητα τῆ συζητήσεως τῶν φιλοσοφικῶν ἀληθειῶν, ὅταν ὁ
ζῆλος τῶν ὠραίων τεχνῶν ἐξαντληθῆ, οἱ πεπαιδευμένοι, στερούμενοι στα-
δίου, σκοποῦ, μέλλοντος, παραδίδονται ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ καὶ μόλις μένει
ἱκανὴ δύναμις εἰς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, ὅπως ἐφευρίσκη τέρψεις πρὸς ἱκα-
νοποίησιν τῶν ἐπιθυμιῶν του.

Ἐξετάσαντες, αὐστηρῶς ἴσως, τὰς ἐλλείψεις τῆς φιλολογίας τῶν Ἰταλῶν,
εἶπωμεν ἤδη καὶ περὶ τῶν καλλονῶν καὶ θελγήτρων τῆς λαμπρᾶς αὐτῶν
φαντασίας.

Ἐποχὴ ἀξιοσημείωτος ἐν τῇ φιλολογίᾳ ἢ καθ' ἣν εὗρέθη ὁ τρόπος τοῦ
κινεῖν τὴν περιέργειαν διὰ διηγήσεων ἰδιωτικῶν συμβάντων! Ἡ μυθιστορία
παρήχθη ἐκ δύο αἰτίων, πηγαζόντων ἐκ τῆς Ἄρκτου καὶ τῆς Μεσημβρίας.—
Ἐν Ἄρκτῳ, τὸ ἱπποτικὸν πνεῦμα παρεῖχε συχνάκις ἔκτακτα συμβάντα· ἵνα
δὲ ἐνδιαφέρονται οἱ πολεμισταί, ἔπρεπε διηγεῖσθαι αὐτοῖς πράξεις πάλιν
πολεμικᾶς. Ἀφιερωθείσα ἡ φιλολογία, τὸ κατ' ἀρχάς, εἰς τὴν ἐξιστόρησιν
τοιούτων πράξεων, ὑπῆρξε τὸ μόνον μέσον δι' οὗ κατεβλήθη ἡ δυσχέρεια
ἢ κατέχουσα τοὺς ἀνθρώπους ὑπὸ τὴν βαρβαρότητα.—Ἐν Μεσημβρίᾳ, ὁ
δεσποτισμὸς ἔτρεψε τὸ πνεῦμα πρὸς τὰ παίγνια τῆς φαντασίας, ἀναγκάσας
αὐτὸ οὐδεμίαν ἠθικὴν ἀλήθειαν ἐκθέτειν ἄλλως ἢ ἐν ἀπολόγῳ. Ἡ ἀγχνία
ἐθίσθη ταχέως εἰς ὑποθέσεις καὶ ἀπεικονίσεις συμβάντων μυθωδῶν. Οἱ λαοί,

ὄντες δούλοι, ὄφειλον καταφεύγειν εἰς κόσμον χειμαιρικόν· ὡς δὲ ὁ ἥλιος τῆς μεσημβρίας ἐξάπτει τὴν φαντασίαν, οἱ Ἀραβικοὶ μῦθοι, ὄντες ποικιλωτέρου, ἦσαν καὶ καταλληλότεροι τῶν ἵπποτικῶν μυθιστοριῶν.

Ἀμφότερα τὰ εἶδη συνηνώθησαν ἐν Ἰταλίᾳ· ἐκ τῆς εἰσβολῆς τῶν βορείων ἐθνῶν ἐσωρεύθησαν αἱ παραδόσεις ἵπποτικῶν συμβάντων, ἐκ δὲ τῶν σχέσεών της μὲ τὴν Ἰσπανίαν, ἐπλουτίσθη ἡ ποίησις αὐτῆς μὲ πλῆθος εἰκόνων καὶ γεγονότων, ἐκ τῶν Ἀραβικῶν διηγήσεων ἐξηγμένων. Τὸ εὐτυχές τοῦτο σύγγραμμα παρήγαγε τὸν Ἀρίστον καὶ Τάσσον.

Ἡ τέχνη τοῦ προκαλεῖν τὴν φρίκην ἢ τὸν οἶκτον διὰ μόνης τῆς ἀποκαλύψεως τῶν παθῶν τῆς καρδίας, εἶναι ἐν μέρει αὐτῆ ἡ φιλοσοφία· τὸ ἀποτέλεσμα ὅμως τοῦ θαυμασίου ἐπὶ τῆς εὐπιστίας κατὰ τοσοῦτον ἐστὶ ἰσχυρότερον, καθ' ὅσον δὲν συνάπτει ἐν προνοίᾳ τὰς περιπετείας· ἡ περιέργεια δὲν εὐχαριστεῖται ἀπὸ πιθανότητος ὁποίου δήποτε εἶδους, καὶ τὰ πάντα εἰσὶν ἐκπληκτικὰ ἐν ταῖς διηγήσεσιν, ἃς ἀκροῶνται.

Ἐν μὲν τοῖς ἵπποτικαῖς μυθιστορήμασι βλέπομεν ἐξαιρετόν τινα σύμμιξιν τοῦ χριστιανισμοῦ, ἢ οἱ συγγραφεῖς ἐπίστευον, καὶ τῆς μαγείας ἦν ἔτρεμον· ἐν δὲ τοῖς συγγραφεῦσι τῆς Ἀνατολῆς, διηνεκῆ πόλεμον τῆς νέας θρησκείας τοῦ Μωάμεθ καὶ τῆς ἀρχαίας εἰδωλολατρείας. Ἡ μυθολογία τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων ἦτο σύνθεσις ἀπλουστερά καὶ μᾶλλον παραπλησίαι ταῖς ιδέαις τῆς ἠθικῆς, ὑπὸ τὰ ἐμβλήματα καὶ τὰς ἀλληγορίας. Ἄλλ' οἱ θαυμασιολόγοι Ἀραβες ὑπὲρ πάντας ἐλκύουσι τὴν περιέργειαν. Οἱ μὲν παριστώσι τὴν ἐπιτυχῆ παραβολὴν τῆς ἠθικῆς τάξεως μετὰ τῆς φυσικῆς, οἱ δὲ τοὺς ὀνειρούς τοῦ φόβου καὶ τρόμου.

Ὁ Βουάρδος, ὅστις εἶναι ὁ πρῶτος συγγραφεὺς εἰς τὸ εἶδος, ὅπερ ὁ Ἀρίστος ἀπεθανάτισεν, μεγίστην ἔχει ὁμοιότητα, εἰς τὸ ποίημά του, μὲ τοὺς Ἀραβικοὺς μύθους· τὸ ἵπποτικὸν πνεῦμα καὶ ἡ εἰς τὰς γυναῖκας παραχωρούμενη ἐλευθερία εἰσὶ τὰ μόνα καθ' ἃ διαφέρει ἀπὸ τὰς χιλιὰς καὶ μίαν νύκτας. Οἱ Ἀραβες ἦσαν ἔθνος πολεμικώτατον, ἀλλ' ἐμάχοντο μᾶλλον διὰ τὴν θρησκείαν παρὰ διὰ τὸν ἔρωτα καὶ τὴν δόξαν, ἐνῶ τὰ ἔθνη τῆς Ἀρκτου, ὅποια δήποτε κἂν ἦτον ἡ ἀφωσίωσις αὐτῶν εἰς τὴν θρησκείαν ἦν ἐπίστευον, εἶχον πάντοτε ὡς κύριον σκοπὸν τὴν ἀτομικὴν δόξαν. Ὁ Ἀρίστος ὡς καὶ ὁ Βουάρδος εἰσὶν μιμηταὶ τῶν Ἀράβων. Ὁ Ἀρίστος εἶναι ὁ πρῶτος ζωγράφος καὶ κατὰ συνέπειαν ὁ μεγαλείτερος τῶν νέων ποιητῶν. Εἰς τῶν χαρακτήρων τῆς προτοτυπίας τῶν προϊόντων τῆς φαντασίας αὐτοῦ εἶναι ἡ τέχνη ἢ ὁ τρόπος δι' οὗ παράγει ἐκ σοβαρῶν ἀντικειμένων χαριεντισμούς. Οὐδὲν ἄλλο ἠδύνατο εὐχαριστεῖν τοὺς Ἰταλοὺς τότε παρὰ τὰ γελοῖα ταῦτα σκώμματα, παραβαλλόμενα πρὸς ιδέας σοβαρὰς καὶ ἐνθουσιώδη ἐγκώμια τῶν ἵπποτῶν.

Ὁ Τάσσος ἐδανείσθη ἐπίσης ἐκ τῆς Ἀνατολικῆς φαντασίας τὰ ἀξιολογώτερα τεμάχια τῶν ποιήσεων αὐτοῦ, ἀλλὰ συχνάλις ταιχύτην συνενεῖ εὐαισθησίαν, ὅποια εἰς μόνον αὐτὸν ἀνήκει. Ὅτι ἀπαντᾶται σπανιώτερον εἰς ἕλα τὰ ἰταλικά συγγράματα, γενικῶς, καὶ τοι ὄλων πραγματευομένων περὶ ἔρωτος, εἶναι ἡ εὐαισθησία.

Ὁ Πετράρχης, ὁ πρῶτος ποιητὴς ὃν ἔσχεν ἡ Ἰταλία, καὶ εἰς τῶν μᾶλλον θαυμάζομένων, ἤρχισε τὸ ἀτυχές εἶδος τῶν ἀντιθέσεων καὶ τῶν *Concetti*, ἄτινα ἡ ἰταλικὴ φιλολογία δὲν παρεδέχθη ἐξ ὀλοκλήρου. Ἐκ τῶν ποιημάτων τῆς σχολῆς τοῦ Πετράρχου εἶναι ὁ *Αἰμίτας* τοῦ Τάσσου καὶ ὁ *Πιστός Ποιμὴν* τοῦ Γουαζίνη.

Ἡ Εὐρώπη ἐκινδύνευε νὰ χάσῃ τὰ προϊόντα τοῦ φυσικοῦ πνεύματος αὐτῆς ἐκ τῆς δουλικῆς ἀπομιμήσεως τῶν Ἰταλῶν. Αἱ ἀθάνατοι καλλοναὶ τῶν ἰταλικῶν ποιήσεων ὀφείλονται εἰς τὴν γλῶσσαν, εἰς τὸ κλίμα, εἰς τὴν φαντασίαν καὶ εἰς παντοίας ποικίλας περιστάσεις, αἵτινες δύνανται καὶ αὐθις νὰ ἐπανακαμφώσιν, ἐνῶ αἱ ἀτέλειαι καὶ τὰ σφάλματα προσκτῶνται εὐκόλως.

Ἐὰν βαθέα τινα αἰσθήματα δὲν διετηροῦντο ἐν Ἄρκτῳ, ὑπὸ τὴν νεφελώδη ταύτην ἀτμοσφαῖραν, ἐνθα ἡ ψυχικὴ δύναμις διατηρεῖ μόνη τὴν ζωὴν, αἱ γυναῖκες δὲν θὰ παρεῖχον τῇ ὑπάρξει τῶν ἀνδρῶν ἡ ἐρωτοτροπίας νόθους καὶ προσπεποιημένας, αἵτινες θὰ ἀπέπνιγον διὰ παντὸς τὴν ἀφέλειαν τῶν φυσικῶν αἰσθημάτων.

Καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ Πετράρχης παρεδίδοτο εἰς τὰς Ῥωμαντικώτατας ὑπερβολὰς του, ὁ Βοκάκιος ἐπελήφθη εἶδους ὄλως ἐναντίου, συνθέσας διηγήματα αἰσχρολόγα· καὶ αἱ κυριώτεραι τῶν ἰταλικῶν κωμωδιῶν εἰσὶν ἀσυγκρίτως ἀσχημονέστεραι τῶν λοιπῶν τῆς Εὐρώπης. Τρόπος ἀθλιέστατος τὸ προσελκύειν τὴν περιέργειαν δι' αἰσχρολογιῶν, αἵτινες παραδίδουσι τὰ πνεύματα εἰς τὴν ἀσελγειαν, ὡς ἡ θρησκευτικὴ ὑποκρισία εἰς τὸν ἀθεϊσμόν.

Ἐν τοῦτοις ὁ Πετράρχης, καὶ τινες ἄλλοι ἐνδοξοὶ ποιηταὶ τοῦ εἶδους του, δικαίως εἰσὶν ἄξιοι ἀναγνώσεως, ἕνεκα τῶν ἀνεκφράστων χαρίτων τῆς ἀρμονικωτάτης αὐτῶν γλώσσης, ἧτις ἀντιπροσωπεύει ἐν τῷ κόσμῳ τὴν μουσικὴν τοῦ οὐρανοῦ. Οὐχὶ αἱ εὐχοὶ λέξεις τῆς γλώσσης, ἀλλὰ τὸ ὕφος τοῦ γράφοντος παράγουσιν τὴν εὐμελῆ ἐκείνην ἀρμονίαν, τὴν ἠλεκτρίζουσαν καὶ μεταφέρουσαν τὴν ψυχὴν εἰς τοὺς αἰθέρας. Οἱ Ἰταλοὶ ἀδιαφοροῦσι διὰ τὰς ιδέας· οὐδ' ἀπαντῶνται ἐν αὐτοῖς βαθεῖς ῥεμβασμοὶ διὰ τὴν μελαγχολίαν τῶν αἰσθημάτων. Ἡ γλῶσσά των ἔκτακτον κέκτηται μελωδίαν, ἧτις συγκινεῖ τὸν ἄνθρωπον καὶ χωρὶς ἔτι νὰ προσέξῃ εἰς τὴν ἐννοιαν τῶν λέξεων.

Ὅταν τις ἀναγνώσῃ τὰ ἔπη ταῦτα τοῦ Τάσσου,

Chiama gli abitator dell' ombre eterne

Il rauco suon della tartarea tromba,

Treman le spaziose atre caverne,

E l' aer cieco a quel romor ribomba.

ἀδύνατον νὰ μὴ παρεφερθῆ ὑπὸ θαυμασμοῦ. Καὶ ἐν τοσοῦτῳ ἡ ἔννοια αὐτῶν οὐδὲν ἐκφράζει ὑψηλόν· μόνον καθὼ μουσικὸς ὁ Τάσσος μᾶς ἠλεκτρίζει διὰ τῆς στροφῆς του ταύτης· ἀναμφιβόλως δὲ καὶ οἱ εὐμελεῖς ἤχοι τοῦ Λομωλῆ θὰ ἐπέφερον σχεδὸν τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα· ἰδοὺ τὸ προτέρημα τῆς γλώσσης.

Ὁ θάνατος τῆς Κλορίνδης, φονευθείσης ὑπὸ τοῦ Ταγκρέδου, εἶναι τὸ συγκινητικώτερον μέρος ὅπερ γνωρίζομεν εἰς τὴν ποιήσιν, καὶ αἱ ἀνέκφραστοὶ καλλογαὶ τοῦ ἐπεισοδίου τούτου καλλύνονται ἔτι μᾶλλον ὑπὸ τοῦ Τάσσου. Μ' ὅλα ταῦτα ὁ τελευταῖος στίχος,

Posa la bella donna, e par che dorma.

εἶναι ἀρμονικώτατος, γλυκύτατος, καὶ εἰσδύει ἀνεπαίσθητως εἰς τὴν ψυχὴν, ἴσως συμφώνως μὲ θεθεῖαν συγκίνησιν, ἣν ὀφείλει νὰ ἐπιφέρῃ τοιοῦτον συμβεβηκώς.

Ὁ Δάντης, ὡς ὁ Μακαβαῖος, λαβὼν ἀξιόλογον μέρος εἰς τὰς ἐμφυλίουσ παραχὰς τῆς πατρίδος αὐτοῦ, ἀνέπτυξε μεγάλην ἐνέργειαν εἰς τινὰ μέρη τοῦ ποιήματός του, ὅπερ οὐδεμίαν ἔχει ἀναλογίαν μὲ τὴν φιλολογίαν τῆς ἐποχῆς του, τὰ δὲ ἀναρίθμητα λάθη, ἅτινα ἀποδίδουσιν αὐτῷ, ἀνήκουσιν μᾶλλον εἰς τὸν αἰῶνά του. Μόνον ἐπὶ τῆς ἐποχῆς Λέοντος τοῦ 10 δύνатаί τις νὰ παρατηρήσῃ τὸν καθαρόν χαρακτῆρα τῆς Ἰταλικῆς φιλολογίας. Ὁ Ἡγεμῶν οὗτος ἦτον οὕτως εἰπεῖν ὁ συνενῶν τὰς Ἰταλικὰς κυβερνήσεις,

Μετὰ τὸν αἰῶνα τῶν Μεδίκων, ἡ Ἰταλικὴ φιλολογία οὐδὲν προώδυσεν, εἴτε διότι ἀπητέτο κέντρον τι ὅπως περὶ αὐτὸ συνενωθῶσι τὰ πνεύματα, εἴτε πρὸ πάντων διότι ἡ φιλοσοφία οὐδαμῶς ἐκαλλιεργήθη. Ὅταν ἡ φιλολογία τῆς φαντασίας ἀναπτυχθῆ εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν, ἀνάγκη διαδεχθῆναι αὐτὴν ἡ φιλοσοφία, καθότι τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα οὐδὲν παύει τῆς ἀδιακόπου ἐπὶ τὰ πρόσω πορείας του. Οἱ Ἰταλοὶ, ἐμποδιζόμενοι ὑπὸ τῶν κυβερνήσεων καὶ τοῦ ἱερατείου αὐτῶν τοῦ νὰ πραγματευθῶσιν ὅ,τι εἶχε σχέσιν μὲ τὰς φιλοσοφικὰς ιδέας, δὲν ἠδύνατο ἢ νὰ ἐπανακάμψωσιν ὅθεν διήλθον ἀπαξ, ἢ ἐν ἄλλοις λέξεσι νὰ καρκινωδατήσωσι.

Μυθιστοριῶν, ὡς οἱ Γάλλοι καὶ οἱ Ἀγγλοὶ, στεροῦνται, καθότι ὁ ἔρωσ μὲ ἐν παρ' αὐτοῖς αἰσθημα ἢ πάθος τῆς ψυχῆς δὲν ἦτον ἐπιδεικτικὸς λεπτομεροῦς ἀποκαλύψεως.

Αἱ κωμωδίαὶ των εἰσὶ γελοιοδέσταιαι, ἀλλὰ δὲν ἀπαντᾷ τις ἐν αὐταῖς, ἐξαιρέσει τεμαχίων τινῶν τοῦ Γολδόνη, τὴν ἀκριβῆ καὶ ἀληθῆ εἰκόνα τῶν

ἐλαττωμάτων τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας. Οἱ Ἰταλοὶ, γράφοντες τὰς κωμωδίας των, δὲν ἐσκέπτοντο ἢ πῶς ν' ἀποσπάσωσι τὸν γέλωτα πᾶν σπουδαῖον ἀντικείμενον, καὶ ὑπὸ εὐτράπελον ἔτι ἔποψιν, δὲν ἦτον εὐπρόσδεκτον· κατὰ συνέπειαν, αἱ κωμωδίαὶ των εἰσὶν αἱ γελοιογραφαὶ τῆς ζωῆς καὶ οὐχὶ τὸ ἀπεικόνισμα αὐτῆς.

Μ' ὅλας τὰς χάριτας τοῦ Μεταστασίου καὶ τὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἀλφιέρου, τὸ δράμα δὲν ὑπῆρξεν εὐτυχέστερον τῆς κωμωδίας. Οἱ Ἰταλοὶ εἰσὶν ἐπιτήδειοι εἰς τὴν εὐρεσιν τῆς υποθέσεως καὶ εἰς τὴν ζωηρότητα τῆς ἐκφράσεως· τὰ παριστανόμενα ὁμοῦ πρόσωπα, ὅπως χαρακτηρίζονται, οὐδὲν ἐγκαταλείπουσι βιβλὴν ἔχον, οὐδ' αἱ διαδραματιζόμεναι υποθέσεις κινουσὶν ἀρκούντως εἰς δάκρυα· καὶ τοῦτο, διότι, εἰς ἡν πολιτικὴν καὶ ἠθικὴν θέσιν εὐρίσκοντο, ἡ ψυχὴ δὲν ἠδύνατο ν' ἀποκαλυφθῆ ἐξ ὀλοκλήρου, ἡ παριστανομένη εὐαισθησία δὲν ἦτο σπουδαῖα, οὐδὲ τὸ μεγαλεῖον σεμνοπρεπεῖς, οὐδ' ἡ θλίψις βαθεῖα. Ὁ Ἰταλὸς ποιητὴς ὄφειλε νὰ προσωποποιήσῃ τὸ πᾶν ἐν αὐτῷ ὅπως συγγράψῃ τραγωδίαν, νὰ μὴ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν ὅ,τι βλέπει, οὐδὲ τὰς ιδέας καὶ τοὺς συνήθεις τύπους ν' ἀπομιμηθῆ, καθότι εἶναι δυσκολώτατον καὶ σχεδὸν εἰπεῖν ἀδύνατον νὰ εὐρεθῆ τὸ ἀληθὲς τραγικὸν ἔνθα τὰ γενικὰ ἦθη στεροῦνται δραματικότητος.

Τὰ μελοδράματα ἐπέτυχον μᾶλλον, καθὼ συνωδούμενα ὑπὸ τῆς μουσικῆς, τῆς δόξης καὶ τοῦ καυχήματος τῆς Ἰταλίας. Οἱ ὑποκριταὶ δὲν ἔχουσι χρῆαν νὰ καταγίνωνται πολὺ εἰς μελέτην τῶν τραγικῶν τεμαχίων, διότι ἡ μουσικὴ καλύπτει τὰς ἐλλείψεις των.

Τὰ μελοδράματα τοῦ Μεταστασίου εἰσὶ τὰ τελειότερα κατὰ τὴν δραματικὴν τέχνην καὶ τὴν ὕψην τοῦ λόγου. Ἀλλὰ καὶ ταῦτα καὶ τὰ λοιπὰ στεροῦνται τῆς μελαγχολίας, τοῦ τοσοῦτον γονίμου ἐκείνου αἰσθήματος εἰς τὰ προϊόντα τῆς φαντασίας, ἧτις ἀνήκει, φαίνεται, ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ κλίμα τῆς Ἀρκτου.

Οἱ Ἀνατολικοὶ, οὗς οἱ Ἰταλοὶ ἐμιμήθησαν, εἶχον εἶδος τι μελαγχολίας, ὅπερ ἀπαντᾶται συχνά εἰς τὰς ἀραβικὰς ποιήσεις καὶ τοὺς ἐβραϊκοὺς ψαλμοὺς, ἀλλὰ χαρακτῆρος ἄλλου παρὰ τῆς τῶν βορείων ἔθνων, ἧτις ἐμπνέει τὰς ἀληθόνας τῆς ψυχῆς, ἀναπληρεῖ τὸ κενόν, ὅπερ ἡ εὐαισθησία εὐρίσκει εἰς τὴν ὑπαρξιν καὶ ρίπτει εἰς ρεμβασμοὺς, αἵτινες μεταφέρουσι τὴν φαντασίαν ἐκ τῶν βασάνων τῆς ζωῆς εἰς τὸ ἄδηλον τοῦ θανάτου.

Γ. Α.

ΤΑ ΚΑΤΑ
ΑΛΚΥΟΝΙΔΗΝ ΤΟΝ ΜΕΓΑΡΕΑ.

ΔΙΗΓΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ.

Ἡ πολυβέλγητος μυθολογία τῶν ἀρχαίων ἦτο πηγὴ ἀνεξάντλητος διὰ τὰς ζωρὰς φαντασίας· ἀνὰ πᾶν βῆμα καὶ ἐν ὄνειρον τερψικάρδιον, ἀνὰ πᾶν γεγονός καὶ μία ἀφορμὴ ὑπεράνθρωπος. Οὕτως ἄλλοτε οἱ σαπφειρόεντες οὐρανοὶ, ὑπὸ τοὺς ὁποίους ζῶμεν, ἐπληθον πνευμάτων καὶ νυμφῶν, καὶ οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι ἐθεώρουν ταύτας ὡς ἕντα κατέχοντα τὴν ἀνὰ μέσον τῶν Θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων θέσιν· μάρτυς τοῦ λεγομένου ὁ ἀγαθὸς δαίμων, ὁ προστατεύων τὸν Ἀλκυονίδην, περὶ οὗ πρόκειται.

Ὁ δαίμων τῆς φιλαρεσκείας παρέστη εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Ἀλκυονίδου καὶ ἐπροίκισεν αὐτὸν ταῖς χάρισιν αὐτοῦ, οὐχὶ ὅμως καὶ τῇ πρὸς τὸν θρασὺν ἔρωτα κλίσει.

Ὁ νεανίας διήνυσε τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, καλλιερῶν τὸ πνεῦμα καὶ ἀναπτύσσων τὰς χάριτας, τὰς ὁποίας ἔλαχεν ἐν μερίδι.

Ἦγεν ἤδη τὸ δέκατον ἑβδομον ἔτος, ὅταν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, εἰς τῶν πλουσιωτέρων καὶ τιμιωτέρων πολιτῶν τῶν Μεγάρων, ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς Ἀθήνας ἵνα διδαχθῇ ἐν τῷ σχολείῳ τοῦ Κόσμου· καὶ λοιπὸν, ἐναγκαλιζόμενος τὸν υἱὸν, εἶπεν αὐτῷ:

« Φίλιτατέ μου, ὁ κόσμος ἔχει πολλοὺς κούφους, καταλαλοῦντας πολυτρόπως τῶν γυναικῶν. Μὴ πίστευε τὰ λόγια τῶν. Οἱ τοιοῦτοι προσποιῶνται ὅτι καταφρονοῦσι τὰς γυναῖκας, διότι, πειραθέντες, δὲν κατώρθωσαν πραγματικῶς νὰ τὰς καταστήσωσιν εὐκαταφρονήτους. Τὸ κατ' ἐμὲ, ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς μητρὸς σου, τῆς ἐναρέτου συζύγου μου, εὗρον παρὰ τῷ φύλῳ τῶν γυναικῶν λεπτότητα αἰσθημάτων, ἀγνόητα καρδίας καὶ φιλαλήθειαν τοιαύτην, ὅταν ὀλίγιστοι ἄνθρωποι ἔχουσι. Πράξον ὡς ἐπραξα ἐγὼ· λάβε γυναῖκα τιμίαν, εὐσταθῆ τὸν χαρακτῆρα καὶ εὐπροσέγορον καὶ πραεῖαν τὸ ἦθος. Τοιαῦται ὑπάρχουσι πολλά. Θέλεις δ' ἔχει τὴν συγκατάθεσίν μου, ἐλέξας καθότι, ὡς πατὴρ, δὲν ἐπιθυμῶ εἰμὴ τὴν εὐτυχίαν σου.

Ταῦτα λαβὼν μαθήματα, ὁ Ἀλκυονίδης ἀπῆλθεν εἰς Ἀθήνας. Καὶ πρῶτον παρεγένετο εἰς τὸν οἶκον τῆς Σειλῆνης, ἣ-τινι συνεστάθη. Ἡ Σειλῆνη

ἦτο ποτὲ ὠραία καὶ εὐπρεπής· ἤδη, καθεστηκυῖα οὔσα τὴν ἡλικίαν, ἤρχισεν ἀποβάλλουσα τὸ εὐπρεπές.

Μετὰ τὰς πρώτας κομψολογίας:

Ἰ Τί νὰ πράξης ἤλθεις; ἠρώτησε τὸν νεανίαν γηραιὸς τις στρατιωτικὸς, ὁ τῆς Σειλῆνης σύζυγος καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ παλαιὸς φίλος. Βεβαίως, εἰς τὴν ἡλικίαν σου σήμερον θάπτονται εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν γυναικῶν! ἀλλ' ἂν ἀκούσης τὰ λόγια μου, σχολεῖον διὰ σὲ εἶναι ἡ παλαίστρα καὶ ὁ Πειραιεὺς, καὶ ὄχι ὁ μάταιος κόσμος, ὁ κατ' εὐφημισμὸν καλούμενος καλός. Ἐγὼ γίνομαι μανιακὸς, ὅσάκις ἴδω νέους ἐρχομένους εἰς Ἀθήνας· εἰς τὴν Σπάρτην ἔπρεπε ν' ἀπέρχωνται!

Ὁ Ἀλκυονίδης κατεπλήγη, ἀκούσας τὴν δριμυίαν ταύτην ἀποστροφὴν· ἀλλ' ἡ Σειλῆνη, ὑπολαβοῦσα, ἀντ' αὐτοῦ εἶπε τῷ συζύγῳ.

— ὦ! ἰδοὺ αὖθις τὰ συνήθη· ἡ Σπάρτη, ἡ παλαίστρα, ὁ Πειραιεὺς! ἔ! καὶ τί καλὸν διδάσκουσιν εἰς τὰ περίφημα ταῦτα σχολεῖα;

— Τὸ πλουτεῖν καὶ τὸ μάχεσθαι, ἀπήντησεν ἀποτόμως πῶς ὁ σύζυγος.

— Πλουτεῖν! ὦ τοῦ εὐγενοῦς ἔργου! Μάχεσθαι! ὦ τοῦ χαρίεντος! Τὸ μὲν ἀντίκειται πρὸς τὴν τάσιν τοῦ φιλαρέσκου ἀνδρὸς, τὸ δὲ μανθάνομεν μετὰ πάσης εὐκολίας.

— ἔ! κυρία μου, ὄχι μετὰ τοσαύτης, μεθ' ὅσης νομίζεις. Ὁ ἄνθρωπος, ὁ διελθὼν τὴν νεότητά του καλλωπιζόμενος, ἀμφιβάλλω ἂν δύναται ποτε νὰ διαπρέψῃ εἰς τὰ πολεμικά.

— Καγὼ δὲ, τὸ κατ' ἐμὲ, δὲν πιστεύω νὰ ὑπάρχῃ ἄνθρωπος σκαιότερος καὶ ψυχρότερος τοῦ μὴ εἰδότης εἰμὴ τὸ ξίφος καὶ τὴν λόγχην. Τί; μὴ τι οἱ ἄνδρες ἐγεννήθησαν δι' ἀλληλοσφαγίας μόνον; Ἡ εἰρήνη, ὡς ὁ πόλεμος, ἔχει καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰς χάριτάς της, διότι καὶ πάντοτε δὲν εἴμεθα ἐπὶ κεφαλῆς στρατοῦ.

— Καὶ ἰδοὺ ποῦ κεῖται τὸ κκεῖν, μὰ τοὺς Ὀλυμπίους, ἰδοὺ ποῦ κεῖται. Ἐγὼ καὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης ἤθελον ἀπαγορεύῃ τὴν ἀποχὴν ἀπὸ τῶν ὅπλων, ἐπὶ ποινῇ θανάτου.

— Τί, κύριε, θέλεις λοιπὸν νὰ μὴ ὑπάρχῃ ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον;

— Νὰ μὴν ὑπάρχῃ; ὦ! θὰ ὑπάρχει καὶ θὰ ἔχετε ἀρκετοὺς, κυρία. Ἐχει τόσους ἀχρήστους τῇ πολιτείᾳ!

— Ἄριστα, μὰ τὴν Ἥραν! μὰς κατήντησας εἰς τὰ σκύβαλα τῆς δημοκρατίας. Αἱ γυναῖκες ὀφείλουμέν σοι χάριτας ἐπὶ τούτῳ.

— Μὴ λάβητε τὸν κόπον, παρακαλῶ.

— Ὄχι, κύριε, εἴμεθα πολίτιδες καὶ ἐν πάσῃ γενναιότητι παραχωροῦμεν εἰς τὸ δημόσιον τοὺς ἀπαρέσκοντας ἡμῖν, ὅλα τὰ φοβερά ἐκεῖνα πρόσωπα,

τοὺς ἀγρίους ἐκείνους χαρακτηῖρας, οἵτινες εὐχαριστοῦνται ἀλληλοκτονούμενοι καὶ οἵτινες οὐδενὸς ἄλλου εἰσὶν ἄξιοι.

— Καὶ φυλάττετε δι' ἑαυτὰς ὄλους τοὺς ὠραίους ἄνδρας, ὅσοι ἀρέσκονται τὸ ζῆν, δὲν λέγεις οὕτω;

— Βεβαίωτατα.

— Ἄριστα, καὶ ὁ Ἄρειος Πάγος γράψει ψήφισμα περὶ τούτου ἵνα φανῇ ὑμῖν ἀρεστός. Σύγγνωθι, ὦ βέλτιστε· ἡ σύζυγός μου παραφρονεῖ. Ἀπέρχομαι, ὅτι τὸ τοιοῦτον εἶναι ἀφόρητον. Μὰ τὸν Ἡρακλέα, κυρία, ἔπρεπέ μου νὰ εἶμαι σύζυγός σου! τὰ τοιαῦτα ἐμοὶ μόνῳ συμβαίνουσι.

Καὶ ταῦτ' εἰπὼν, ἐξῆλθε πτεροκοπῶν καὶ ἐκλείσει βιαίως τὴν θύραν.

— Ὡ τῆς παραδόξου ἁρμονίας, εἶπεν ὁ Ἄλκυονίδης. Κυρία, τὰς σκηνὰς ταύτας βλέπεις συνεχῶς;

— Ναί, εἶπεν ἐκείνη ἀμέριμνος, πάντοτε ὡσαύτως ἔχωμεν ξένους.

— Ὅταν δ' ἦσθε μόνοι;

— Καὶ τότε γρύζει, ἀλλὰ πῶς ταπεινότερον.

— Καὶ πῶς ἐνουμφρέυθης τοιοῦτον ἄνδρα;

— Ὡς νουμφερόνται αἱ γυναῖκες ὄλαι· διὰ τε τὸ συμφέρον καὶ διὰ τὸ προσῆκον. Ἄλλως τε εἶναι ὁ καλλίτερος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου. Ἀνέχομαι τοὺς λόγους του μέχρι τινός· ἀλλ' ὕστερον ἀντιλέγω καὶ γὰρ καὶ, ἀδημονήσας, ἀπέρχεται. Συμβουλεύω σε νὰ τὸν σέβησαι, ὅτι τὸ εὐχρηστον αὐτοῦ ἦθος δύναται πῶς νὰ σοὶ χρησιμεύσῃ καὶ πρὸ παντὸς ἡ φιλία του. Συνεστάθης εἰς πολλοὺς ἐνταῦθα;

— Εἰς πάντας τοὺς στενοὺς φίλους τοῦ πατρός μου, ὧν ὁ ἀριθμὸς δὲν εἶναι πολὺς.

— Χαίρω, ὅτι οὕτω θὰ ἔρχεσαι πρὸς ἡμᾶς συνεχῶς· τοῦτο δ' ἐπιθυμῶ, σημείωσε, διὰ τὸ καλόν σου, διότι καὶ ὁ φρονιμώτερος ἄνθρωπος, εἰσερχόμενος εἰς νέους καὶ ἀγνώστους αὐτῷ κόσμους, ἔχει χρεῖαν ὁδηγοῦ.

— Εὐτυχὴς ἐγὼ, ἀν λάχω τὴν ἀγαθὴν μερίδα νὰ ὀδηγῶμαι παρὰ σοῦ, κυρία.

— Εἴτε ἐγὼ, εἴτε ὁ σύζυγός μου, εἰς σὲ κεῖται ἡ ἐκλογή.

— Ἦδη ἐξελεξάμην.

Καὶ οὕτω ἐπεράθη ἡ πρώτη ἐντευξις.

Ἐπανελθόντος τοῦ συζύγου:

— Παράδοξος εἶσε, εἶπεν αὐτῷ ἡ Σειλήνη· ἐτρόμαξες τὸν νέον!

— Μετὰ τοῦ ὁποίου θέλεις νὰ μοῦ ἐξοικειωθῆς, εἰ;

— Ἐννοῶ, κύριε· θὰ διατάξω νὰ τῷ ἀπαγορευθῆ ἡ εἴσοδος.

— Ὡ! καὶ τί; νομίζεις ὅτι εἶμαι ζηλότυπος; Μάτην πλέον· ἡ ὥρα μας παρῆλθε, καὶ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἄλλοτε, ἐν τῇ νεότητί σου, δὲν ἔπραξα, ἀνόητος ἤμην ἂν ἔπραττον σήμερον εἰς τὰ γηρατέα.

— Ἴδου αἱ συνήθειαι κομφολογίαι σου· ἀδιαφορῶ πλέον, ὅτι συμφκειώθην μετ' αὐτῶν. Ἐν τοσοῦτῳ μὴ λησμονήσης ν' ἀντεπιακεφθῆς τὸν υἱὸν τοῦ παλαιῦ φίλου σου.

— Γνωρίζω τὰ χρέη μου καὶ δὲν ἔχω ἀνάγκην συμβουλῆς ὡς πρὸς τὰ κοινωνικὰ καθήκοντα.

Τῇ ὑστεραίᾳ, πραραγερόμενος παρὰ τῷ Ἄλκυονίδῃ, ἐπανῆλθεν εἰς ταῦτο τοῦ λόγου καίμενον.

— Ἐ, φίλε, εἶπε τῷ νεανίᾳ, ὁ ἀσπασθῆς τὸν ἐκτεθλυμένον βίον τῆς νεολαίας τῶν Ἀθηνῶν; Βέβαια, ἡ σύζυγός μου ἐπεισέ σε περὶ τούτου. Φυλάττου, ἀγαθὲ μου, οὐχὶ ἀπ' αὐτῆς, διότι αὕτη πλέον παρήκμασεν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ὁμοίων, αἵτινες, ὡς σειρήνες ἐπίφοβοι, δελεάζουσί σε διὰ τοῦ λόγου, ἐμπλέκουσί σε εἰς τὰ δίκτυα, ἐξαπατοῦσί σε καὶ ὕστερον ἀποβάλλουσί σε μετὰ πάσης ἀναιδείας, ὡς ἂν οἱ ἄνδρες ἐπλάσθησαν διὰ μόνας τὰς ὀρέξεις των.

— Ἄν τὸ πρᾶγμα ἔχῃ οὕτως ἐν Ἀθήναις, εἰς τὰ Μέγαρα ὅμως διαφέρει.

— Εἰς τὰ Μέγαρα! καὶ εἰς τὰ Μέγαρα ἔχετε ταῦτα. Τί, μὴ πατρόζης; διότι ταῦτα ἔλεγέ μοι καὶ ὁ γέρον πατήρ σου. Τὸν ἀγαθὸν ἄνθρωπον! ἐπ' ὀνόματι τῆς συζύγου του ὠρκίζετο πάντοτε· διότι, ἂν τὸν ἤκουες, ἐαυτοῦ χάριν ἐκαλλωπίζετο καὶ ἐξήρχετο εἰς τὸν κόσμον, χάριν εὐλαβείας ἀπεχώρει εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ οἴκου μετὰ τῶν ἱερέων τῆς Περσέου, χάριν κοσμιότητος ἀπήρχετο διανυκτερεύουσα εἰς μικρόν τι δωμάτιον, τὸ ὁποῖον αὐτὸς οὐτος εἶχεν εὐπρεπίτα·—καὶ οὕτω πῶς, μετὰ πάσης ἐμπιστοσύνης, ἀνεπαύετο ἐπὶ τῆς ἀρετῆς αὐτῆς.

— Καὶ εἶχε δίκαιον, διὸ, παρακαλῶ, σέβου τῆς μητρός μου τὴν μνήμην.

— Τῆς μητρός σου! καὶ ἡ μήτηρ σου ἦτο γυνὴ ὡς αἱ λοιπαί· ἡ μὴ νομίζης ὅτι ἡ ὑμετέρα ἐπλάσθη ἐπὶ τούτῳ; Ἐ! φίλε μου, ὅταν εἶδον ἐγὼ! ἀλλ' ἐξαιρουμένης τῆς ἰδιοτρόπου μου, δὲν ἐγνώρισα ἄλλην τιμίαν καὶ πιστὴν καθ' ὅλην τὴν δύναμιν τοῦ λόγου· καὶ τοῦτο ὅμως χρωστικῶς εἰς ἐμὲ αὐτὸν, διότι, παρὰ τὴν θέλησίν της καὶ διὰ τῆς ἐπιμονῆς μου, ἔλαβες τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς· ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐγέντων τῶν πραγμάτων, δὲν ἐδυνήθην νὰ ἐκρίζωσω τὴν ἐπαγωγικὴν ἐκείνην τάσιν, τὴν ὁποίαν τὰ παραδείγματα ἢ ἡ φύσις αὐτῆ ἐμπνέει εἰς τὰς γυναῖκας ἐκ γενετῆς. Στοιχηματίζω ὅτι ἔχει ἔτι τὴν διάθεσιν νὰ σ' ἐξαπατήσῃ, ἀπλῶς καὶ μόνον ἵνα εὐχαριστηθῆ ἐμπαιζουσά σε. Τοῦτο δὲ δὲν θέλει πάλης σὺ πρώτος, διότι καὶ ἄλλοτε ἠρέσκετο τὰ παίγνια ταῦτα, καὶ ὕστερον μάλιστα μοὶ διηγεῖτο τὰ πάντα, διαβόητη γινυμένη εἰς γέλωτα παράφορον. Κατ' εὐτυχίαν ἐγήρασεν ἤδη καὶ ὁ κίνδυνος ἠλαττώθη.

Τῇ ἐσπέρᾳ ἐκείνῃ, ἡ μνήμη τῶν λεχθέντων περιέφερε τὸν Ἄλκυονίδην.

» Αἱ γυναῖκες λοιπὸν, ἔλεγεν, εἰσὶν ἐπίφοβοι ἐδῶ! »

Καὶ ἐκοιμήθη, ἀποφασίσας ν' ἀποφεύγῃ τὰς Ἀθίδας.

Ὁ δαίμων τῆς φιλαρσεκείας ἐπέστη αὐτῷ κατ' ὄναρ καὶ εἶπε :

» Ἐξαιρέσει τῶν γυναικῶν, οἱ ἄνδρες δὲν εὐρίσκουσι τὴν καρδίαν τῶν ἀλαγοῦ. Τὰ τε καλὰ καὶ τὰ κακὰ, ὅσα περὶ αὐτῶν λέγονται, ἐν μέρει μὲν εἰσι ἀληθῆ, γενικῶς δὲ ψευδῆ. Μὴ πιστευσέτε λοιπὸν τὰ πάντα, ἀλλὰ καὶ μὴ δυσπίστευτε. Ἄγε μὲν τὸν βίον μετὰ γυναικῶν, ἀλλὰ καὶ μὴ παραδίδου αὐταῖς εἰμὴ ἐν πρέποντι. Ἐπὶ τούτῳ ὁ μετ' αὐτῶν βίος ἀπαιτεῖ ἦθος χειρότερον καὶ εὐμετάβλητον, καὶ τούτου ἕνεκα δὲν σ' ἐπροίκισα χαρακτῆρι σταθερῷ καὶ ἐπιμόνῳ· οἱ τοιοῦτοι χαρακτῆρες εἰσὶν ἀπρόσιτοι. Εὐάρεστος ἔσθι, ἅμα ὡς λέγεται περὶ σοῦ ἔτι πράττεις ὅ,τι καὶ ὅπως οἱ ἄλλοι θέλουσι. Ἄλλὰ τὸ ἀρέσκων δὲν ἀρκεῖ, πρέπει πρὸς τοῦτο νὰ γινώσκῃς τὸ ἔρῳν, καὶ μὴ ἔρῳν υπερβαλλόντως ἢ ἄς ἐν πρέποντι. Τρεῖς τρόποι τοῦ ἔρῳν ὑπάρχουσιν· ὁ περιπαθῆς, ὁ κατ' ἀρέσκων καὶ ὁ τῆς φαντασίας. Ἄπαν τὸ μυστήριον τῆς εὐτυχίας κεῖται εἰς τὸ συναρμύζειν καλῶς τὰς τρεῖς ταύτας παραλλαγὰς. Διὸ, λαβὲ τέσσαρα θαυμάσια, τὰ ὅποια σὺ μόνος δύνασαι νὰ μεταχειρισθῆς· ἕκαστον ἔχει ἰδιαιτέρον χρῶμα καὶ ἰδιαιτέραν δύναμιν. Πῆς ἐκ τοῦ ἐρυθροῦ, ὡς θέλης νὰ ἐραστῆς περιπαθῶς, ἐκ τοῦ ῥοδόχρου, ἅμα θέλης ἀκροθιγῶς πως νὰ ἐγγίσης τὴν χορδὴν τῶν αἰσθημάτων καὶ τῆς ἡδονῆς, ἐκ τοῦ κίανου, ὅταν θέλης ἔρωτα νηφάλιον καὶ ἀτάραχον, καὶ τελευταῖον ἐκ τοῦ λευκοῦ, ὡς θέλης νὰ ἐπανεέλθῃς εἰς τὴν φυσικὴν κατάστασίν σου. » Ταῦτα εἰπὼν, ὁ δαίμων ἐγένετο ἄφαντος.

Τὸ ὥραϊον καὶ διδακτικὸν τοῦτο ὄνειρον ἐγοήτευσε τὸν Ἀλκυονίδην. Ἄλλ' ὅσον ἐξεπλάγη, εὐρών, ὅταν ἐξηγέρθη, πραγματικῶς τὰ τεσσάρια θαυμάσια ἐντὸς τῆς κλίνης!

— Ὡ! ἀνέκραξε, καὶ διὰ τοῦτο, ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν, θέλω ἀκούει μόνην τὴν ὄρεξίν μου.

Ἄνασταξ, ἠγαθήσθησε τὸν δαίμονα καὶ αὐθιμερὸν παρεγένετο πρὸς τὴν Σειλήνην, ἣτις ἦν μόνη.

— Ἰδεε τὸν σύζυγόν μου; ἠρώτησεν αὐτὸν ἡ Σειλήνη· δὲν ἐξεστόμησεν αὐτῆς τὰ μυρία κατὰ τῆς φιλαρσεκείας;

— Ἀπειρα.

— Δὲν εἶπε τὰ μυρία, καθιπτόμενος τῶν γυναικῶν;

— Ἀληθῶς.

— Ἀλλὰ μ' ἐξήρσε, πιστεύω.

— Ὅσον ἀφορᾷ τὴν πίστιν, σὲ μόνον ἐξήρσε τῆς κατηγορίας.

— Ὡ τοῦ ἀγαθοῦ ἀνδρός!

— Καὶ ὅσοι μὲν πέποιθεν ἐπὶ τῆς πίστεώς σου, τόσῳ, ἐπιμένει λέγων,

θεωρεῖ σε ἐπικίνδυνον, προστίθησι δ' ὅτι ἐμπαίξεις ἀνιλεῶς τοὺς ὕσοι, δυστυχῶς, σ' ἀγαπήσῃ.

— Ὡ τῆς λαμπρᾶς συστάσεως! Γνωρίζω ἐγὼ τί θέλει. . . Ἄλλ' ὄχι ὀφείλω σέβας πρὸς ἑμαυτὴν.

— Ἡ ἀρετὴ σου, λέγει, εἶναι κήρυμα τῆς θελήσεώς του ἐκεῖνος, λέγει, σὲ εἰσήγαγεν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς.

— Ἐκεῖνος!

— Ἐκεῖνος, ναι, καὶ παρὰ τὴν θέλησίν σου.

— Παρὰ τὴν θέλησίν μου! ὦ! δεινὸν τοῦτο. Θέλω ἀποδείξει αὐτῷ ἄν, παρὰ τὴν θέλησίν μου, δύναιται τις νὰ μὲ εἰσπαύῃ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς.

— Ἐξομολογοῦμαί σοι, ὅτι, ἂν ἤμην εἰς τὴν θέσιν σου. . . Καὶ, πλὴν τούτου, ἤθελον ἀποπλύνει τὴν ὕβριν τῆς μητρὸς μου!

— Τῆς μητρὸς σου;

— Ναι, ἐτόλμησε νὰ μοῦ ὑβρίσῃ τὴν μητέρα καὶ ἐκάλεσέ μου τὸν πατέρα ἀνόητον, εἰπὼν ὅτι αὐτὸς μόνος ἐν τῷ κόσμῳ ἔχει νοῦν.

— Ὡ! τὸν ἄθλιον! αὐτὸς νὰ κολληθῆ! Ἄλλ' ἐπαναλέγω, ὀφείλω σέβας πρὸς ἑμαυτὴν. Ὅχι, κύριε, δὲν ἀρέσκομαι τὰ ἐπαγωγικὰ τεχνάσματα, καὶ μόνον διότι μ' ἀναγκάζει νὰ δικαιολογηθῶ, ἐξομολογοῦμαί σοι ὅτι ἔχω τὴν καρδίαν τρυφερὰν, τρυφερωτέρην ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην.

— Καὶ ἐπὶ τίνι χρησιμεῖ σοι ἡ καρδία αὕτη;

— Φεῦ! ἐπ' οὐδενί, ἀλλ' οὐχὶ διότι δῆθεν τὴν φυλάττω διὰ τὰ μαῦρα μάτια τοῦ συζύγου μου. Ἄγω ἡσύχως καὶ φρονίμως τὰς ἡμέρας μου δι' ἐμὲ αὐτὴν, διὰ τὴν ἡσυχίαν μου, ἵνα μὴ ἐκτεθῶ εἰς τὰς φαντασιοπληξίας, τὴν ἀστασίαν καὶ τὴν ἀχαριστίαν τῶν ἀνθρώπων. Ἄλλ' ἂν ποτὲ ἠγάπων, ἤθελον ἀγαπήσῃ περιπαθῶς καὶ ἤθελον ἀπαιτήσῃ ἴσθην ἀγάπην.

— Ὡ! ναι, βεβαίως, ἤθελες ἀγαπήσῃ περιπαθῶς.

— Δὲν φθάνω μέχρι τισούτων ἐλπίδων, διότι, γνωρίζω, οὐδὲν ἀσταθῆστερον, οὐδὲν ματαιότερον καὶ κουφότερον τοῦ ἔρωτος τῶν ἀνδρῶν. Ἐχουσιν ὀρέξεις, ἔχουσι φαντασίας, ἀλλὰ τὸν περιπαθῆ ἐκεῖνον ἔρωτα, τὴν μέθην ἐκεῖνην, ἣτις ἀποτελεῖ τὸ τοῦτου θέληγτρον, καὶ ἧς χάριν συγχωροῦνται τὰ παραπτώματά του, τὸν τοιοῦτον ἔρωτα, λέγω, ἀγνοοῦσι.

— Ἄλλ' ἐγὼ, κυρία, γινώσκω ποῦ κεῖται ἡ ἀποθήκη τοῦ ἔρωτος, ὃν ζητεῖτε, καὶ, ἂν ἤμην βέβαιος περὶ τῆς ἀμοιβαιότητος, ἤθελον ποτισθῆ ἀρκούντως ἐκ τῶν ναμάτων τούτων.

Ἡ Σειλήνη ἐμειδίασε, τὴν ἀφέλειαν ὀρῶσα τοῦ Ἀλκυονίδου — διότι ὁ προστάτης δαίμων ἐπέχυσε τὸν νεανίαν τὸ ἀφέλῃς καὶ ἄδολον ἐκεῖνο ἦθος, ὃ τινι ἀρέσκονται εἴπερ τι καὶ ἄλλο αἰ ἐπαγωγόν.

— Όχι, εἶπεν, αἱ φλόγες τοῦ τοιαύτου ἔρωτος δὲν ἐξάπτονται ἐν ἀκαρεῖ, καὶ τὸ μέτον τοῦ ἐμπιῆται τὸν ἔρωτα τοῦτον εἶναι ἡ σχέσις, ἡμεῖς δὲ δὲν ἐγνωρίσθημεν ἐτι ἀκούοντες.

— Ἀγαθὴ τύχη, κυρία, ἐγὼ δὲν σπεύδω. Αὔριον θέλομεν γνωρισθῆ καλ-
λίτερον.

— Λοιπὸν αὔριον ἐπανέρχεται;

— Ναί, κυρία.

— Ἄλλὰ μετὰ μεσημβρίαν, διότι θέλω νὰ σ' ἀπαλλάξω τῆς ἀηδίας τοῦ συντυχεῖν τῷ συζύγῳ μου. Τότε δ' ἐλεύθεροι καὶ κατὰ μόνας θέλομεν ὁμιλήσει σπουδαίως περὶ τοῦ πράγματος.

Ὁ Ἀλκυονίδης, τῇ ἐπαύριον, κατὰ τὴν προσδιορισμένην ὥραν, ἦλθε φέ-
ρων μεθ' ἑαυτοῦ ὑπὸ τὸν χιτῶνα τὰ βουκάλια.

Ἡ Σαίληνη ὑπεδέχθη τὸν νεανίαν ἐν ἀτημελείᾳ δειλεστικῇ.

— Ἴδου, εἶπεν ὁ Ἀλκυονίδης, ἰδὼν αὐτὴν, ἰδὼν τὸ προτέρημα τῆς καλ-
λονῆς· τὸ ἀτημέλητον αὐξάνει τὰ θέλητρα τῆς.

Ἡ Σαίληνη, ὡς δῆθεν αἰδουμένη ἐπὶ τῷ λόγῳ:

— Γνωρίζεις; εἶπεν, εἶσαι ἐπίφοβος διὰ τὴν πλαστικὴν σου ταύτην ἀπλό-
τητα· δύναται τις νὰ δειλεασθῆ καὶ ἐξαπατηθῆ.

— Ἐγὼ, ἐγὼ νὰ ἐξαπατήσω σέ, ἐγὼ ὅστις οὐδένα οὐδέποτε ἠπάτησα;

— Ἴσως ἐπιθυμεῖς ν' ἀρχίσῃς, ἀπ' ἐμοῦ.

— Όχι, ὀρκίζομαί σοι.

— Πρὸς τί λοιπὸν τὰ κολακευτικὰ ταῦτα λόγια, τὰ τρυφερὰ ἐκείνα βλέμματα;

— Εἶσε ὠρμία, ἔχω ὀφθαλμούς, λέγω ὅ,τι βλέπω, ἐπομένως οὐδὲν κολα-
κευτικὸν εἶπον.

— Πραγματικῶς, ἡ ἀταραξία σου δὲν ἐλέγχει σκοποὺς ἀπατηλοῦς.

— Ἄ! ἡ ἀταραξία μου διασκεδάζεται, ἀμ' ἀπ' οὐ σὺ θελήσῃς.

— Ὄ! βεβαίως, καὶ πρὸς τοῦτο ἡ ἐξομολόγησίς μου μόνη ἐλλείπεται
δὲν ἔχει οὕτω;

— Ἀληθῶς, εἰς λόγος μόνος ἐκ τοῦ στόματός σου ἀρκεῖ.

— Ἀστεῖος εἶται, ἐπ' ἀληθείᾳ, ἐν πάσῃ ψυχρότητι βίπτων τοιαῦτα λόγια.

— Τοῦτο, διότι δὲν ἀμφιβάλλω περὶ τῶν λεγομένων.

— Τί, ἀν ἐδυνάμην ποτὲ νὰ ἐπιθυμήσω ἔρωτα; . . .

— Σοὶ ὀρκίζομαι, ἐν δέοντι, θέλεις ἀπολαύσει τοῦ ποθουμένου.

— Καθὰ βλέπω, Ἀλκυονίδης, ἀγνοεῖς τί ὑπόσχεται καὶ μέχρι ποσοῦ δύ-
νανται νὰ ἔλθωσιν αἱ ἀπαιτήσεις μου.

— Ἀπαιτήσον, ἀπαιτήσον, κυρία, ἡ καρδίᾳ μου σέ προκαλεῖ. Θέλω
τρέφει ἔρωτα πρὸς σέ, ὅσον καὶ οἶον ἀρέσκεισαι.

— Ἄν ἐπεθύμουν ἔρωτα μέχρι μανίας;

— Καὶ μέχρι μανίας, ἔστω· τί πλέον;

— Ἡ ἀπλότης του γοητεύει με. Καλῶς λοιπὸν, ἄγε δὴ, ὦ ἀγαθὲ, ἔρα
τῆς Σαίληνης, ἀλλ' ἔρα ὑπερβαλλόντως.

— Καὶ περιπαθῶς;

— Καὶ περιπαθῶς.

— Ἀλλὰ σὺ θέλεις μ' ἀποδώσῃ τὰ ἴσα;

— Πιστεύω.

— Δὲν ἀρκεῖ τοῦτο.

— Πέποιθα λοιπὸν.

— Ἐχει καλῶς, περίμενε ἤδη.

— Ποῦ ὑπάγεις;

— Ἐρχομαι μετὰ μίαν στιγμὴν.

(ἔπειτα.)

ΟΛΟΙΠΟΡΙΚΑ.

(Συνέχεια, ἔρα φυλ. 16'.)

Ὁ Γεώργιος ἠρώτησέ με τί ἔγραψα· ἠρμήνευσα αὐτῷ ὅσον οἶόν τε ἀπλού-
στερα τοὺς στίχους μου, καὶ ἔφρασα; ἐπιδοκιμασίας ἐφάνη εἰς τε τὸ πρόσω-
πον καὶ τὰ ὄμματα αὐτοῦ, καὶ τὰ χεῖλη του ἐμειδίασεν, ἔσαν εἰς τέλος εἶδεν
ὅτι ἐν τῇ στιχουργίᾳ μου δὲν μ' ἔλαθον αἱ περὶ τοῦ μικροῦ υἱοῦ του θερμαὶ
εὐχαὶ καὶ διακαεῖς αὐτοῦ ἐπιθυμίαι.

— Ναί! μόνη μου φιλοδοξία, εἶπε, μόνη εὐχὴ μου εἶχα νὰ ἴδω τὸν υἱόν
μου ἀνδρειωμένον καὶ γενναῖον.

— Δὲν ἐζήτησας ἀμοιβὴν καμμίαν, ἀφ' ἧς τὰ πράγματα ἐτακτοποιήθησαν;

— Καὶ τί νὰ ζητήσω; ὅ,τι ἐπεθύμουν τὸ ἀπύλαστα· διὰ τὴν πατρίδα
ἐπολέμησα—ἡ πατρίς ἠλευθερώθη. Ποῖος ἀπὸ τοῦς καλοῦς πατριώτας ἐζή-
τησε τίποτε;

Ἡ ἀρχαϊκὴ ἀφέλεια καὶ ὁ ἀρχαϊκῆς τοῦ Σπαρτιατοῦ πατριωτισμὸς διέ-
λαμπεν ἐν τοῖς λόγοις τούτοις. Ὅποιον τοῦτο μάθημα λαμπρὸν τοῖς καυχησι-
λόγοις ἐκείνοις, ὅσοι, κατὰ τὸ λέγειν αὐτῶν, ἐκπροσωποῦντες ὅλον τὸν ἀγῶ-
να, καὶ καταστρέψαντες στρατοὺς, καὶ ἐμπρήσαντες στόλους, καὶ ἀνορθώσαν-

τες τὰ πεπτωκότα, ἐλθειάξουσιν μὲν ἐκυτοῦς καὶ τὰ κατορθώματα αὐτῶν, ἐκμηδενίζουσι δὲ τοὺς λοιποὺς, καὶ ἀείποτε διὰ στόματος ἔχουσι κυβέρνησιν τε καὶ ἔθνος, ἀδικήσασαν δὴθεν καὶ παρορώσαν αὐτούς!

Ἡρώτησα περὶ πολλῶν τὸν Γεώργιον, πρὸ παντός δὲ διετρίψαμεν περὶ τὰ καθέκαστα τοῦ πολυτλήμονος αὐτοῦ βίου, καὶ αἱ ἀπαντήσεις μ' ἐγοήτευον, οὕτως ὥστε, ἂν μὴ ἤρχετο ὁ ὀδηγὸς ἡμῶν, ἐνθυμίζων μοι τὸ προκαχωρηκὸς τῆς ὕρας, ἤθελον ἴσως διανυκτερεύσῃ ἐν Σελδιγὰς, ἐν ᾧ, κατὰ τὰ συμπεφωνημένα, τὸ ἐσπέρας ἔπρεπε νὰ εὐρεθῶμεν εἰς Σετίγγην.

Ἠγέρθημεν.

Ἀείποτε, εἴτε δίδων, εἴτε λαμβάνων χρήματα, ἠσθάνθη εἰς τὰ βᾶθη τῆς καρδίης μου κνισμὸν τινα ἀορίστου δυσαρρεσκείας καὶ πως μάλιστα δυτανασχέτως ἔχω πρὸς τὴν τούτων χρῆσιν· ὁ ἄνθρωπος, χάριν ἀντὶ χάριτος ἀποδίδων, ἐδύνατο νὰ ἐπαρκῆ αὐτῷ καὶ τοῖς περὶ ἐκυτὸν, καὶ ἡ εὐγενὴς φιλοτιμία τότε ἤθελεν ἀντικαταστήσῃ τὴν χαμαίζηλον καὶ χαμερπῆ φιλοκέρδειαν.

Οὕτω καὶ τότε—ἐδίσταζον ἂν ἔπρεπεν ἡμῇ, καὶ, ἂν ἔπρεπεν, ἠγνόουν ὑπὸ τίνα πρόφασιν νὰ πληρώσω τὴν ξενίαν τοῦ ἥρωος. Κατέφυγα εἰς τρίτον πρόσωπον· ἐκάλεσα καὶ εἶπον κατ' ἰδίαν τῷ ὀδηγῷ ἡμῶν νὰ διορθώσῃ τὸ πρᾶγμα οὕτως.

— Γεώργιε, οἱ ταξειδιῶται ἐσυμφώνησαν μαζῇ μου νὰ τοὺς φέρω εἰς Σετίγγην καὶ νὰ τοὺς τρέφω, ἐγὼ λοιπὸν θὰ σοῦ πληρώσω τὸ φαγητόν.

— Δὲν μοῦ χρεωστοῦν τίποτε· ἐπλήρωσαν τὴν φιλοξενίαν μὲ χρυσᾶ λόγια, τὰ ἅποια θὰ μένουν ἄχραγμένα εἰς τοὺς τοίχους μου, ὅσα οἱ τοῖχοι αὐτοὶ ὑπάρχουν, καὶ εἰς τὴν καρδίαν μου ὁσωζῶ· ὕστερον ὁ υἱός μου θὰ τοὺς μεταδώσει εἰς τὰ παιδιὰ σου, ὅπως αὐτὸς θὰ τοὺς λάβῃ ἀπὸ ἐμέ.

— Καλῶς! εἶπον ἐγὼ, δραττόμενος ἐν ἀκαρεὶ τῆς προφάσεως· συγχαυρεῖς με ν' ἀφήσω μ.κρὸν ἐνθύμιον εἰς τὸν υἱόν σου;

— Διατί ὄχι, φθάνει νὰ μὴν ἦναι χρήματα.

Ἐξέστρα τῆς ἀσκοπῆρας μου (carnassière) ζεύγος πιστολίων, οὐχὶ βεβαίως ἀξίως μεγάλης, ἀλλὰ πολυτίμων δι' ἐμέ, καθόσον ὀκτωκαιδεκαετῆς ἠγόρασα αὐτὰ, δοὺς τὰ πρῶτα χρήματα, τὰ ὅποια ἀπέκτησα ἐξ ἰδίων κίπων.

— Κτυποῦσι κατ' εὐθείαν, εἶπον τῷ Γεωργίῳ, προσφέρων· καὶ ἐπειδὴ τὸ παιδίον θέλει εἶναι ἀξίος υἱὸς τοῦ πατρὸς, ποτὲ δὲν θὰ λανθᾶσωσιν εἰς χεῖράς του.

Λαθὼν αὐτὰ μετὰ συγκινήσεως, ὁ Γεώργιος:

— Ἀξίζουσιν εἶπε, περισσότερον ἀπὸ τὸ γάλα καὶ τὰ ὀπωρικά τὰ ὅποια ἐφάγετε εἰς τὸ πτωχικόν μου· λάθε λοιπὸν καὶ ἀπὸ μέρος μου τὸ μαχαίρι· τοῦτο· τὸ εἶχα εἰς τὸν πόλεμον καὶ πολλάκις τὸ ἔβαψα εἰς τὸ αἷμα.

Καὶ ἔλαβεν ἐκ τῆς πανοπλίας καὶ μοὶ προσέφερε τὸ ἐγχειρίδιον, ἐφ' οὗ ἦν κεχαρχγμένον τὸ ὄνομά του καὶ ὅπερ εἶχον ἤδη ἀσπασθεῖς.

Μετὰ ταῦτα ἐκόψαμεν τὸν νεομισμένον παρᾶν, ἐσφίγγαμεν τὴν τραχείαν μὲν, εἰλικρινῆ δὲ καὶ πιστὴν χεῖρα τοῦ ἥρωος, ἠσπάσθημεν τὸ μέτωπον τοῦ παιδὸς, προσεκλίναμεν χαιρετώντες τὴν σύζυγον καὶ ἀπήλθομεν.

Τὸ ἐσπέρας ἀφίγημεν εἰς Σετίγγην.

VII.

Ἡ Σετίγγη εἶναι ἡ τοῦ Μυυροβουνίου πρωτεύουσα.

Οἱ ἡμέτεροι ἀναγνώσται, ἀκούοντες πρωτεύουσα, ἀπεκδέχονται, βεβαίως, περιγραφὰς δημοσίων καταστημάτων, μεγάρων περιφανῶν, ἀγυῶν πληθουσῶν, πλατειῶν καὶ μυρίων ὄσων.

Πολλοῦ γε καὶ δεῖ.

Μεμονωμένοι τινες οἰκίαι καὶ ἐν μοναστήριον, ἐνθα κατοικεῖ ὁ Βλαδίκας· παρὰ τὸ μοναστήριον τοῦτο ἡ Γερουσία καὶ τὸ μόνον ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ξενοδοχεῖον, διατηρούμενον ὑπὸ Ιερέως—ἰδοὺ ἡ πρωτεύουσα τοῦ Μυυροβουνίου!

Καὶ τὸ μὲν μοναστήριον, περιλαμβανόν καὶ μικρὰν τυπογραφίαν, εἶναι μικρὰ καὶ μονόροφος οἰκία, ἧς τινος τὸ πολυτελέστερον δωμάτιον ἐστὶ τὸ ἐν ᾧ κεῖται τὸ τοῦ Βλαδίκας σφαιριστέριον· ἡ δὲ Γερουσία εὐρὺ μὲν, εὐτελες δὲ τι κτίριον πρόσγειον καὶ ἀχυροσκεπές, τριχῶς διηρημένον· τὸ μὲν ἵνα χρησιμεύῃ ὡς ἵπποστάσιον, τὸ δὲ ὡς αἴθουσα συνεδριάσεως καὶ τὸ τρίτον ὡς κοιτῶν τῶν γερουσιαστῶν· ἂν δὲ προσθῶ ὅτι ἐν τῷ κοιτῶνι τούτῳ ὑπάρχουσι κλίνας ἀχύρναι καὶ ὄπλα εἰς τὸν τοῖχον ἀνηρτημένα, μέσω δὲ τῆς αἰθούσης τῶν συνεδριάσεων ἐστὶ τι, ἔπου μαγειρεύεται τὸ τῶν γερουσιαστῶν γεῦμα καὶ πέριξ τῆς ὁποίας συνεδριάζουσιν, ἐνοκλᾶζοντες ἐπὶ ξυλίνων ἢ λιθίνων βᾶθρων καὶ καπνίζοντες—τοπογραφικῶς εἶπον πᾶν ὅ,τι εἶχον ἰδεῖν ἐν Σετίγγῃ.

VIII.

Εἰσερχόμενοι εἰς Σετίγγην, ἐνετύχομεν τῷ Βλαδίκα Ἀκνὴλῳ Πέτροβιτς, μετὰ τῆς θεραπείας αὐτοῦ, ἐπιστρέφοντι ἐκ γυμνασίου στρατιωτικοῦ.

Ὁ ἀνὴρ ἦτο γνωστός ἡμῖν ἐκ φήμης καθὼς τολμηρὸς, ἐπιχειρηματίας καὶ ἀγγίλους.

Διαδεχθεὶς τὸν βεῖον αὐτοῦ Πέτρον Πέτροβιτς, τῷ 1851 ἀποβίωσαντα ἐν Πετροπόλει, πρὶν ἢ ἔτι, φθὰς εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῶν Κζάρων, λάβῃ τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα, ἐνήργησεν ἀπὸ Βιέννης τὴν συγκρότησιν κοινῆς ἐν Σετίγγῃ συνόδου, ἧτις, προσδρεύοντος τοῦ θεοῦ αὐτοῦ Γεωργίου

Πέτροβιτς, ἐψήφισε, πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς κοσμικῆς ἀρχῆς, τὸν χωρισμὸν αὐτῆς ἀπὸ τῆς πνευματικῆς, ἀπερῆνατο τὸ Μαυροβούνιον κράτος κοσμικὸν ὑπὸ τὴν κληρονομικὴν κυβερνήσιν ἡγεμόνος καὶ ἀνηγόρευεν ἡγεμόνα τὸν εἰρημένον Αλανήλ.

Τὸ ἀξίωμα τοῦ Βλαδίκια (ἐπισκόπου) ἦν ἄλλοτε αἰρετὸν, κατέστη δὲ κληρονομικὸν ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς ἑπτακαιδεκάτης ἑκατονταετηρίδος· ἀλλὰ, ἐπὶ τοῦ χωρισμοῦ τῆς πνευματικῆς ἀπὸ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, κατέστη αὐθις αἰρετὸν, ἐχούσης πρὸς τοῦτο δικαίωμα πάσης διακεκριμένης οἰκογενείας τοῦ Μαυροβουνίου. Ἐκαλεῖτο δ' ὁ ἀρχιερεὺς ἐκεῖνος *Vladika Tzronogora i Brda* (ἐπίσκοπος Μαυροβουνίου καὶ τῶν Ὁρέων) ἔστι δ' ὅτε καὶ *Oupravitel* (κυβερνήτης), ἀλλ' εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς πράξεις ἐπωνομάζετο Μητροπολίτης ἢ Ἀρχιεπίσκοπος Σκόδρας καὶ τῆς παραθαλασσίας (*Ske-derski i Pomorski Metropolit* ἢ *Arkiepiskop*.)

Περὶ τὴν διεξχωγὴν τῶν κοσμικῶν εἶχε βοηθὸν τινα, προεδρεύοντα τοῦ συμβουλίου τῶν Σερδάρων, οὗτινος τὸ ἀξίωμα ἦν ἐπίσης κληρονομικὸν τῆ οἰκογενείᾳ Ράδοβιτς· ἀλλὰ, καταρτισθείσης τῆς λεγομένης Γερουσίας (ἣτις κατὰ πρῶτον ἰδρύθη τῇ 1831, ἀντὶ τοῦ συμβουλίου τῶν Σερδάρων, ἐκ τῶν κληρονομικῶν ἀρχόντων τῶν διαφόρων φυλῶν), ὁ τότε βοηθὸς ἢ *Gouvernateur*, ὡς λέγουσιν οἱ Μαυροβουνιώται, προεδρεύων τῆς Γερουσίας, φυσικῶ τῷ λόγῳ, ὡς ἄλλοτε τοῦ συμβουλίου τῶν Σερδάρων, ἐπὶ προφάσει ὅτι ἠθέλησε νὰ σφετερισθῇ σύμπασαν τὴν τε κοσμικὴν καὶ πνευματικὴν ἐξουσίαν, ἐξωρίσθη σὺν τῇ οἰκογενείᾳ αὐτοῦ ἐκ τῆς χώρας, τὰ κτήματά του ἐδημεύθησαν, ἢ δ' ἀντιπροεδρία τῆς Γερουσίας ἐδόθη ἐνὶ τῶν τῆς οἰκογενείας Πέτροβιτς.

Ἡ πρᾶξις αὕτη οὔτε τυχαία, οὔτε ἀπο σκοποῦ ἦτον· ὁ χωρισμὸς τῶν ἐξουσιῶν παρεσκευάζετο πρὸ πολλοῦ πρὸς τοῦτο ἤρχισαν εἰσαγόμεναι διοικητικαὶ μεταρρυθμίσεις ἀπὸ τοῦ 1831· φρουρὰ τριακοντα ἀνδρῶν ἐδόθη τῷ ἐπισκόπῳ καὶ σῶμα 420 χωροφυλάκων, διεσπαρμένων εἰς τὴν χώραν, συνέστη· τοὺς κληρονομικοὺς ἄρχοντας τῶν ἐπαρχιῶν διεδέχθησαν, ὡς προεῖπομεν, διοικηταί· τὸ συμβούλιον τῶν Σερδάρων ἀντικατέστησεν ἡ Γερουσία· τὰ πάντα παρεσκευάζοντο πρὸ πολλοῦ· ἵνα μὴ λοιπὸν, πληρωθέντος τοῦ χρόνου, εὔρεθῃ ἄλλος τις διεκδικῶν δικαιώματα εἰς τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν καὶ περιορίσῃ τοὺς Πέτροβιτς εἰς τὴν πνευματικὴν, ἐξώσθη ὁ Ράδοβιτς καὶ σὺν τούτῳ ἡ οἰκογένεια πᾶσα.

Πρὸς συντήρησιν τοῦ ἐπισκόπου ὑπάρχουσι διάφορα κτήματα, νομαί, ἀγροί, ποιμνία, ἰχθυοτροφεῖα, μοναστήρια, ἀλλὰ δι' αὐτῶν δὲν ἤθελεν ἐπαρκῆ ταῖς δαπάναις αὐτοῦ, ἀν μὴ ἡ Ρωσσία ἐχορήγει σύνταξιν ἐτησίαν διακοσίων πενήκοντα καὶ τριακοσίων χιλιάδων ρουβλίων.

Οἱ γερουσιασταὶ εἰσὶν ἄμισθοι· δὲν λαμβάνουσιν εἰμὴ τὰ ἐξόδα τῶν δι-

κῶν τὰς ὁποίας κρίνουσι· φέρουσι μεθ' ἑαυτῶν οἴκοθεν τὴν τροφὴν, ἐκτὸς τοῦ ἀλεύρου, χορηγουμένου ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, καὶ μεταχειρίζονται, διατρεφόμενοι, καὶ τὰ διημευόμενα κτήνη. Ἡ τε πολιτικὴ καὶ ἡ δικαστικὴ ἀρμοδιότης των εἶναι περιορισμένη, διότι, ὡς εἶπομεν ἀπ' ἀρχῆς, αἱ πλεισταὶ ὑποθέσεις συζητοῦνται καὶ κρίνονται εἰς τὰς ταῖας καὶ τὰ πλειμένα. Πλὴν τούτου, αἱ συζητήσεις διὰ τὸν τύπον μόνον γίνονται· ὁ Μαυροβουνιώτης ἀγνοεῖ καὶ οὐδὲ νὰ μάθῃ θέλει τί ἐστὶ πλειονοψηφία, καὶ πολλάκις, ἐρειδόμενος ἐπὶ μεγάλης τινος οἰκογενείας, ἐγείρει κεφαλὴν ἀπειθῆ πρὸς τὰ ὑπὸ τῆς Γερουσίας ἀποφασισθέντα, διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον ὅτι τὰ δόξαντα δὲν συμφέρει αὐτῷ.

Ἡ ἱεροκρατία, καταλυθεῖσα παρὰ τῇ ἀνωτάτῃ ἀρχῇ, ἐξακολουθεῖ ὑπάρχουσα ἐν ταῖς ὑποδεστέραις τάξεσι, διότι οἱ ἱερεῖς τοῦ Μαυροβουνίου εἶτι καὶ σήμερον πιστολοφοροῦσιν, ἐμπορευόμενοι καὶ καλλιεργοῦσι τὴν γῆν, τὰ ὄπλα ἀποθέτουσι μόνον ἐν καιρῷ λειτουργίας, εἶναι δὲ πάντες σερδάραι ἢ γλαδάροι καὶ τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα ἔχουσι γενικῶς σχεδὸν κληρονομικόν.

Ἡ πολιτικὴ ἐξουσία τοῦ Βλαδίκια ἦτον ἀνάκαθεν ἀσθενής, καὶ ὅταν ποτε κατόρθου τι, τὸ τοιοῦτον ἀποδοτέον μᾶλλον εἰς τὴν θρησκευτικὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν καὶ τὰς ἀπειλουμένας πνευματικὰς ποινάς. Ἄν τὴν τοιαύτην κατὰστασιν μετέβαλον ἢ μὴ, ἀν παρήγαγεν εἰς τὸν τόπον ἢ μὴ ὠφέλειαν τινα αἱ τοῦ ὑψηλοτάτου ἡγεμόνος Δανιήλου (α) μεταρρυθμίσεις, δὲν ἀνήκει ἡμῖν, οὐδὲ τῆς ἡμετέρας πραγματείας ἰδίῳ ἐστὶ νὰ ἐξετάσωμεν. Γινώσκομεν μόνον ὅτι πρὸς συμπλήρωσιν καὶ ἐνίσχυσιν τῶν μεταρρυθμίσεων αὐτοῦ, θελήσας νὰ ἐπιβάλλῃ τὸν ἐλάχιστον φόρον δύο φιορινίων κατ' ἔτος εἰς τὰς πεδιναὺς ἐπαρχίας (διότι, ὡς πρὸς τὰς ὄρεινας, λόγος περὶ φόρου οὔτε ἔγινεν, οὔτε νὰ γίνῃ ποτε δυνατὸν ἐστὶ), εὔρεν ἔνοπλον ἀντίστασιν, ὑπὸ μοναχοῦ κινήθεισαν.

IX.

Αἱ σχέσεις τοῦ Μαυροβουνίου πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν ἀνάκαθεν ὑπῆρξαν ἀνώμαλοι ἢ μᾶλλον ἐχθρिकाί.

» Ὅταν ὁ Γεώργιος Καστριώτης, τῷ 1443, κατήρτισε τὴν ὁμοσπονδίαν τῶν ἡγεμόνων τῆς ἀνω καὶ κάτω Ἀλβανίας, καὶ ταύτης ἡγούμενος, ἐπετέθη κατὰ τοῦ Ἀμουράτου Β'. συνεμάχησεν αὐτῷ ὁ ἡγεμὼν τοῦ Μαυροβουνίου Στέφανος Τζερνόγεβιτς. Τὸν Στέφανον διεδέχθη ὁ υἱὸς Ἰωάν-

(α) Ἄφ' ἧς ἡ κοσμικὴ ἐξουσία ἀπεχωρίσθη τῆς πνευματικῆς, ὁ Βλαδίκιας τοῦ Μαυροβουνίου φέρει τὸν τίτλον Ὑψηλοτάτου.

νης, ἐπὶ τοῦ ὁποίου, θανάτος τοῦ Καστριώτου, Μωάμεθ ὁ 6'. κατέκτησε τὴν Ἀλβανίαν καὶ τὴν Ἑρζεγοβίην. Τῷ 1478 ὁ Μωάμεθ παρεχώρησεν, ἐπὶ ὄρω ὑποταγῆς, τῷ Ἰωάννῃ τὸν Δισσόν καὶ τὸ παρὰ τὴν Σκόδραν φρούριον Δρίβαστον.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μωάμεθ, ἦλθον ἐκ νέου εἰς χεῖρας τὸ Μαυροβούνιον καὶ ἡ Ἰψηλὴ Πύλη. Ὁ Ἰωάννης, μὴ δυνάμενος νὰ παραταχθῆ μόνος εἰς τὰ πεδινὰ, ζητήσας δὲ καὶ μὴ λαβὼν ἐπικουρίαν παρὰ τῶν Ἑνετῶν, ἐνέπρησεν ἰδιοχείρως, ἐν ἔτει 1483, τὸ Ζαβλιὰκ, πρωτεύουσαν τῆς τοῦ Μαυροβουίνου καὶ κατοικίαν τῶν πατέρων αὐτοῦ, ἀνέβη εἰς τὰ δύσβατα καὶ ἀπρόσιτα ὄρη, καὶ, τὴν Στείγγην ἐκλέξας ὡς κατοικίαν, ἠκολούθησε μαχόμενος ἀνδρείως καὶ ἐπιτυχῶς, καθόσον οἱ Ὀθωμανοὶ, περισπώμενοι ἀλλαχοῦ τὴν προσοχὴν, μικρὸν λόγον ἐποιεῦντο περὶ τῆς χώρας ἐκείνης.

Περὶ τῶν διαδόχων τοῦ Ἰωάννου φέρονται πολλὰ.

Κατὰ μὲν τὰς δημοτικὰς ποιήσεις τοῦ Μαυροβουίνου, ὁ Ἰωάννης ἔνα ἔλαβεν υἱόν, Μάξιμον τὸνομα, περίφημον τῇ ωραιότητι καὶ διὰ τὸν ὅποιον ἐπεμψε ζητῶν εἰς γάμον τὴν θυγατέραν τοῦ δόγου τῆς Ἑνετίας. Ὁ δόγης ἐδέχθη τὴν πρότασιν—ἀλλὰ φεῦ! ἐν τῷ μεταξύ ὁ υἱὸς ἀπέβαλε τὸ ἐξαίσιον κάλλος ἀσχημισθεὶς ὑπὸ εὐφλογιῶν. Μὴ θέλων ἐν τούτοις ὁ Ἰωάννης νὰ στερηθῆ τοιαύτης νύμφης, ἔφερεν εἰς πέρας δι' ἀπάτης τὸν γάμον, διότι παρέστησεν ὡς γαμβρὸν τὸν Μιλόσην Ὁβρενβέγοβιτς, βοεβόδαν τοῦ Ἀντιβάρου, μέχρις οὗ ἔλθῃ ἡ νύμφη εἰς τὸ Μαυροβούνιον. Τὰ πάντα ἔβαινον κατ' εὐχὴν καὶ ἡ συνοδία ἦν ἤδη εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ Ζαβλιὰκ, ὅταν ὁ Ἰωάννης ὡμολόγησε τῇ νύμφῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ ἔδειξεν αὐτῇ τὸν γνήσιον σύζυγον. Ἡ κόρη ἐξεπλάγη καὶ ἤλεγξε τὸν Ἰωάννην διὰ τὴν ἀπάτην, ἀλλὰ, παρατηρήσασα μετὰ προσοχῆς τὸν Μάξιμον, συγκατένευσε νὰ νυμφευθῆ αὐτὸν, ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ τῇ ἀποδοθῶσι τὰ πλούσια δῶρα, ὅσα ὁ ἡγεμὼν Μιλόσης, ὑπὸ τὸ πρόσχημα γαμβροῦ, ἔλαβεν ἐν Ἑνετίᾳ, καὶ πρὸ πάντων χρυσοῦς τις χιτῶν, ὃν αὐτὴ ἰδίαις χερσὶν ὕφνη μετὰ τριῶν συντρόφων αὐτῆς, τρία ἔτη καταναλώσασα εἰς τὴν ἐργασίαν «περὶ τὸν λαιμὸν τοῦ χιτῶνος τούτου, λέγει τὰ ἄσματα, ἐνεπλάκην ὄφις, οὐχὶ ζῶν, ἀλλὰ χρυσοῦς, φέρων ἐπὶ κεφαλῆς ἀδάμαντα ἀκτινοβολοῦντα, ἵνα μὴ ἔχωσιν οἱ σύζυγοι ἀνάγκην φωτὸς εἰς τὸν νυμφικὸν θάλαμον.»

Ὁ Μιλόσης ἠρνήθη, ἀπολογούμενος ὅτι εἰς τὴν ἀπάτην συνείργησεν ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ φυλάξῃ δι' ἑαυτὸν πάνθ' ὅσα τῷ προσφέρωσι δῶρα. Ἡ νέα, μεταπεμψαμένη ἐν ὄργῃ τὸν Μάξιμον—« ἡ μήτηρ σου, εἶπε, δὲν ἔχει ἄλλον υἱόν, ἀλλ' ἀπὸ σήμερον οὔτε σὲ θέλει ἔχει ἢ λόγην εἶναι τὸ νεκροκράβατόν σου καὶ σάβανόν σου ἢ ἄσπις, ἢ δ' ὄφεις σοὶ ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως θε-

λει φατῆ μέλαινα τόσω, ὅσῳ σήμερον εἶναι ἐρυθρὰ, αἰσχυρομένη τὸ πρόσωπον τοῦ Μιλόση. » Ἐρεθισθεὶς ὁ Μάξιμος, ἐκάλεσεν ἐν τῷ ἄμα εἰς μονομαχίαν καὶ ἐφόνευσε τὸν Μιλόσην καὶ ἀπῆλθεν εἰς Ζαβλιὰκ, ἄγων μετ' ἑαυτοῦ τὴν σύζυγον. Ἄλλ' ὁ ἀδελφὸς τοῦ πεσόντος Μιλόση Ἰωάννης, παραγενομένος εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἵνα ἐπικαλεσθῆ τὴν βοήθειαν τῶν Σουλτάνων πρὸς ἐκδίκησιν τοῦ ἀδελφοῦ, ἠνάγκασε τὸν Μάξιμον ν' ἀποπέμψῃ τὴν νέαν πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ νὰ πορευθῆ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἵνα ὑπερασπισθῆ αὐτοπροσώπως. Ὁ Σουλτάνος, ὑπερησθεὶς ἐπὶ τοῖς ξένοις, κατέπεισεν ἀμφότερους νὰ δεχθῶσι τὸν ἰσλαμισμὸν, τὸν μὲν Ἰωάννην μετονομάσας Μωχαμὲτ-βεγ-Ὁβρενβέγοβιτς, τὸν δὲ Μάξιμον Σκενδέρ-βεγ-Ἰβανβέγοβιτς. Ἰπηρετήσαντες ἐπὶ ἑννέα ἔτη πιστῶς τὸν Σουλτάνον, ἔλαβον ἀνά ἐν κληρονομικὸν πασαλίκιον, ὁ μὲν εἰς Ἰπέκ, ὁ δ' εἰς Σκόδραν καὶ ἐκεῖ κατέλειψαν τὸν βίον.

Ταῦτα μὲν τὰ δημοτικὰ ἄσματα τοῦ Μαυροβουίνου.

Κατὰ δὲ τὰς δημόδεις αὐτοῦ παραδόσεις, ὁ ἡγεμὼν Ἰωάννης ἔλαβε δύο υἱοὺς, Γεώργιον καὶ Εὐστάθιον. Καὶ ὁ μὲν ἠσπάσθη τὸν ἰσλαμισμὸν, ὁ δὲ Γεώργιος, τοῦ πατρὸς θανάτος, ἐκυβέρνησε τὸν τόπον καὶ ἔγχευε γυναῖκα ἐκ τοῦ περιφανοῦς τῶν Μοσενίγων οἴκου ἐν Ἑνετίᾳ ἦν δὲ ἄπαις καὶ δυσανεχετῶν πρὸς τὸν πολύπονον βίον, ὃν διῆγεν ἐπὶ τῶν ὄρεων, ἀμυνόμενος τὸν τόπον, ἐπιτρεχόμενος ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἀπῆλθε μετὰ τῆς συζύγου εἰς Ἑνετίαν, ἵνα διανύσῃ τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς καὶ κατέλειπε τὴν διοίκησιν εἰς τὸν μητροπολιτὴν Στείγγην Γερμανόν.

Ἐκτοτε χρονολογεῖται ἡ ἱεροκρατικὴ κυβέρνησις τοῦ Μαυροβουίνου.

Ἡ ἐκκαίδεκάτη ἑκατονταετηρὶς διήλθεν ἐν εἰρήνῃ, καθόσον ὁ μὲν νέος ἐκκλησιαστικὸς ἄρχων ἀπέφευγεν ὅσον οἷόν τε πᾶσαν ἀφορμὴν ῥήξεως πρὸς τοὺς Ὀθωμανοὺς, οἱ δὲ Ὀθωμανοὶ ἠλπίζον διὰ τῆς προαγωγῆς τοῦ ἰσλαμισμοῦ νὰ καθυποτάξωσι τὸ Μαυροβούνιον.

(ἔπεται.)

ARMENIA.

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ.

(Συνέχεια, ὄρα Φυλ. ΙΘ΄.)

Ἐν τούτοις οἱ Ἀσσύριοι δὲν ἐγκατέλειψαν τὰ σχέδιά των περὶ τῆς κυριαρχίας αὐτῶν ἐπὶ τῆς Ἀρμενίας· ἡ δὲ κατακτητικὴ Σεμίραμις, βράδιον, ἐπεδίωξε τὴν πραγματοποίησιν αὐτῶν. Ὁ ἱστορικὸς Μωῦσῆς Χορὲν, περὶ οὗ προλαβόντως εἶπομεν, μᾶς δίδει περιεργοτάτας πληροφορίας περὶ τῆς ἐκστρατείας ταύτης καὶ τῶν πράξεων τῆς Σεμίραμιδος, ἃς παραθέτομεν καθὸ διδούσας ἰδέαν τοῦ ὅπου καὶ τῆς ἱστορικῆς ἐκθέσεως τοῦ ἀξιολογητέρου τῶν Ἀρμενίων συγγραφέων.

« Ὀλίγα ἔτη πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Νίνου, ὁ Ἄραξ ἤρχε τῆς πατρίδος μας, χαίρων παρὰ τῷ Ἀσσυρίῳ ἡγεμόνι ἦν εὐνοϊαν καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ἄραμ. Ἄλλ' ἡ ἀσελγὴς καὶ φιλήδονος Σεμίραμις, ἀκούσασα ἐκθροισμένη τὴν ὠραιότητα αὐτοῦ, ἐξήφθη ὑπὸ ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ τὸν ἀπολαύσῃ, καὶ τὰ πάντα μετῆλθεν ἐν τῷ κρυπτῷ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Μετὰ τὸν θάνατον τέλους τοῦ Νίνου, ἡ μᾶλλον μετὰ τὴν φυγὴν αὐτοῦ ἐν τῇ νήσῳ Κρήτῃ (α), ὡς νομίζω, ἡ Σεμίραμις, ἐγκαταληφθεῖσα ἐλευθέρως εἰς τὴν ὄρμην τοῦ πάθους τῆς, ἐπεμφεν παρὰ τῷ ὠραίῳ Ἄραξ πρέσβεις, δώρων πολυτίμων κομιστάς, καὶ ἐπιτετραμμένους νὰ πείσωσιν αὐτὸν νὰ ἔλθῃ εἰς Νινευῆ, εἴτε διὰ νὰ νυμφευθῇ αὐτὴν καὶ ν' ἄρξῃ εἰς τὴν θέσιν τοῦ Νίνου, εἴτε διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν ἔρωτά τῆς καὶ νὰ ἐπανέλθῃ ἀκολούθως εἰς τὸ κράτος τοῦ ἔμπλεως τιμῶν καὶ δώρων. »

Ἡ Σεμίραμις, ὀργισθεῖσα εἰς ἄκρον, διότι ὁ Ἄραξ δὲν παρεδέχθη ἐξ ἀρχῆς τὰς προτάσεις τῆς, διέκοψεν ἀμέσως τὰς διαπραγματεύσεις, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς ἰσχυροῦ στρατοῦ ὤδευσε κατὰ τῆς Ἀρμενίας, σκοπὸν ἔχουσα νὰ συλλάβῃ τὸν Ἄραν καὶ διὰ τῆς βίας ν' ἀναγκάσῃ αὐτὸν ἵνα κορέσῃ τὰς λαγνοὺς καὶ ἀσελγεῖς ἐπιθυμίας τῆς. Τοσοῦτον δ' ἦτο τὸ πρὸς αὐτὸν πάθος τοῦ ἔρωτός τῆς, ὥστε, ὡσάκις ἤκουε προφερόμενον τ' ὄνομά του, καθίστατο παράφορος καὶ σχεδὸν μανιακὴ. Φθάσασα εἰς τὴν πεδιάδα, τὴν ὀνομασθεῖσαν

(α) Κατὰ τὸν ἱστορικὸν ἡμῶν, ὁ Νῖνος, μὴ ὑπερέρων νὰ βλέπῃ τὰς παρεκτραπὰς τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἐξωρίσθη ἐκουσίως εἰς Κρήτην· ποῦ ἕως βασιλεῖ τὴν ἰδέαν τοῦ ταύτην, ἀδελφόν, καθότι οὐδεὶς τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ἀναφέρει τοιοῦτόν τι.

Ἄραξ, ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἄρα, παρέταξε τὸν στρατὸν τῆς εἰς μάχην, παραγγείλασα προηγουμένως τοὺς ἀξιωματικούς τῆς νὰ μετέλθωσιν πᾶν μέσον πρὸς διάσωσιν τῆς ζωῆς τοῦ Ἄρα. Ἄλλ' ἐν τῇ ὄρμῃ τῆς μάχης, καθ' ἣν τὰ ἀρμενικὰ στρατεύματα ἐνίκηθησαν, ὁ Ἄραξ ἐφρονεῖθη διὰ χειρὸς ἐνὸς τῶν υἱῶν τῆς Σεμίραμιδος. Ἄμα μετὰ τὴν νίκην τῆς, ἐπεμψέν τινος ὅπως ἀλεύρωσιν μεταξὺ τῶν νεκρῶν τὸ σῶμα τοῦ φιλιτάτου τῆς ἐραστοῦ, ὅπερ καὶ μετεκόμισεν εἰς τὸ πλάτιόν τῆς. »

« Φλεγόμενα ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ ἐκδικήσωσι τὸν θάνατον τοῦ ἡγεμόνος αὐτῶν, τὰ ἀρμενικὰ στρατεύματα παρεσκευάζοντο νὰ προσβάλωσιν ἐκ δευτέρου τὴν βασίλισσαν, ἀλλ' αὕτη εἶπεν:— « ἐδεήθην τῶν θεῶν ὅπως ἰάσωσι τὰς πληγὰς του καὶ τὸν ἐπαναφέρωσιν εἰς τὴν ζωὴν. »— τοσοῦτον δὲ παρεφέρετο ὑπὸ τοῦ πάθους τῆς, ὥστε κατέφευγεν εἰς μαγικὰς ἐπιδησίας. Ὅτε τὸ πτώμα ἤρχισε νὰ σήπηται, ἔθεσεν αὐτὸ ἐντὸς τάφου. Ἐνα δὲ τῶν εὐνοουμένων αὐτῆς μετεμοίεσσα ὡς τὸν Ἄραν, διέδωκεν ὅτι « οἱ θεοί, » ἰατροῦσαντες αὐτὸν, ἔθεσαν τέρμα εἰς τὰς ἐπιθυμίας μου, ἔνεκα δὲ τῆς πρὸς ἐμὲ εὐνοίας των ταύτης, ὀφείλω νὰ τοῖς προσφέρω λατρείαν. » Καὶ ἡγεῖτο νέον ἄγαλμα εἰς τοὺς θεοὺς, καὶ ἔθυσεν αὐτῷ, θέλουσα αὐτῷ νὰ βεβαιώσῃ ὅτι ἀληθῶς ὁ Ἄραξ ἰάθη. Ἡ εἰδησις αὕτη ἐπιστεύθη παρὰ τοῦ λαοῦ ἐν Ἀρμενίᾳ καὶ κατέπαυσεν ὁ πόλεμος. »

Ἡ νίκη τῆς Σεμίραμιδος ἐστερέωσε τὴν Ἀσσυριακὴν κυριαρχίαν, καὶ μέχρι τῆς καταστροφῆς τῆς μεγάλης ταύτης μοναρχίας, ἡ Ἀρμενία διετέλεσεν ὑποτελὴς καὶ ἐξηρημένη. Ὅτε Βαρβάξ, ὁ διοικητὴς τῆς Μηδίας, ὁ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καλούμενος Ἀρβάκης, ἐπανεστῆ κατὰ τοῦ Σαρδαναπάλου, Βαρῆρ, ὁ ἡγεμὼν τῆς Ἀρμενίας, λαβὼν μέρος εἰς τὴν ἐπανάστασιν ταύτην, κατώρθωσε νὰ δώσῃ εἰς τὸν τόπον τοῦ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἀνεξαρτησίαν. Ὁ Τιγράνης Α΄, σύγχρονος τῷ Κύρῳ, ὑπῆρξεν ἡγεμὼν ἰσχυρώτατος· καὶ ὁ Εξνοφῶν ἀναφέρει ὅτι ἡ ὑπ' αὐτοῦ δοθεῖσα βοήθεια τῷ Ἰδρυτῆ τῆς νέας Περσικῆς μοναρχίας συνέτεινε πολὺ εἰς τὴν κατὰ τοῦ βασιλείως τῆς Μηδίας Ἀστυάγου νίκην του. Βαχάκ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὑπῆρξεν περίφημος διὰ τὴν ἰσχὺν καὶ τὰς ἐκδρομὰς του, ἐν δὲ τοῖς ἀρχαίοις ἄσμασι κατέχει ἦν θέσιν καὶ ὁ Ἡρακλῆς παρ' Ἑλλησιν. Οἱ διάδοχοι αὐτοῦ μέχρι τοῦ Βαχῆ, ἐξηκολούθησαν ἄρχοντες τῆς Ἀρμενίας, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν βασιλέων τῆς Περσίας (α), ἀλλ' αἱ κατακτήσεις τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἠλλάξαν τὴν φάσιν τῶν πραγμάτων.

(α) Οἱ ἀκόλουθοι εἰσιν οἱ ἐκ τοῦ οἴκου Χαίγκ ἡγεμόνες τῆς Ἀρμενίας.

Π. Χ.	Π. Χ.	Π. Χ.
2107—Χαίγκ.	2026—Ἀρμενάγ.	1980—Ἀραμαίς.

ΠΟΙΗΣΙΣ.

ΛΑΜΠΡΟΣ.

(Απόσπασμα ποιήματος του Διονυσίου Σολωμού.)

Λπατῶνται οἱ λέγοντες τὸν αἰοίδιμον Διονύσιον Σολωμὸν ἀρεσκόμενον τὸ μῆδεν πράττειν· ὁ ἀνὴρ ἐποίησε, καὶ ἐποίησε ἀδιαλείπτως, ὡς μαρτυροῦσιν οἱ ἐκ τοῦ σύνεγγυς εἰδότες τὸν ἀνδρα· ὁ γράφων τὰς γραμμὰς ταύτας τοῦλάχιστον, εὐτυχήσας νὰ συνοικειωθῆ τῷ περιβλέπτῳ αἰοιδῷ, γινώσκει πολλὰς καὶ παντοίας αὐτοῦ ποιήσεις, τὰς ὑποίας, ἐν περιπάτῳ ὡς πεποιοῦν, ἐνεπιστεύθη αὐτῷ· ἐσπινθηροβόλου τότε αἱ ὀφθαλμοὶ του, καὶ τὰ χεῖλη του ἔτρεμον, καὶ αἱ τρίχες του ἔφρισσον, ὅταν, δίκην μαργαριτῶν, ἐξέχεε τὸ στόμα του τὰ θαυμάσια ἔπη, καὶ ὁ ταπεινὸς ἐγὼ, ὅλος ὄμματα καὶ ὅλος ἀκοή, ἀνηρτώμην ἀπὸ τῶν χειλέων του καὶ μετείχον τοῦ ἁγίου ἐνθουσιασμοῦ του. Πολλάκις, μέσῳ νυκτὸς ἀνεφέλου, ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τοῦ παλαιοῦ τῆς Κερκύρας φρουρίου, ἀπήγγελέ μου ὁλόκληρα ἄσματα τοῦ ἀνεκδότου ἐπικοῦ ποιήματός του ἢ ἄλωσις τοῦ Μεσολογγίου· ἀλλ' ὁ ἀνὴρ εἶχε τὰς ἰδιοτροπίας του, καὶ μία τούτων ἦτον ἢ πρὸς τὴν διὰ τύπου δημοσίευσιν τῶν ποιημάτων του ἀποστροφή· διὰ τοῦτο πολλοὶ τῶν φίλων αὐτοῦ, ἐσθόμενοι τὰς τούτου ἀδυναμίας, ἀπειχον τοῦ νὰ μετατυπώσωσιν ἢ ἐκδώσωσιν εἰς φῶς ὅσα τυχὸν ἐνεπιστεύθη αὐτοῖς, ἢ ἅπαξ ἐκδοθέντα παρεμορφώθησαν ἢ ἠλλοιώθησαν διαστραφέντα. Ἐκείνου πλὴν θανόντος, ἢ ἀποχῆ αὐτῆ ἀποβαίνει ἀδικαιολόγητος καὶ πῶς μάλιστα ἀσύγνωστος, διότι, τοῦ λοιποῦ, φιλοτιμίας εὐγενοῦς ἰδίῳν ἐστιν, ἕκαστος ἡμῶν, ὡς ἔχει, νὰ προσπαθήσωμεν πάντες νὰ συλλέξωμεν ὅσα φέρονται προϋόντα τῆς μεγαλοφυΐας αὐτοῦ, καὶ ἄλλος μὲν ἄλλὰ νὰ δημοσιεύσῃ, ἐπανορθῶν τὰ παραμεμορφωμένα, ἔνιοι δὲ καὶ νὰ προσπαθήσωσιν, εἰ δυνατὸν, νὰ εὕρωσιν εἴ που τυχὸν φέρεται τι κεχυμμένον ἐν τινι γωνίᾳ τοῦ γραφείου αὐτοῦ, καὶ τοῦτο νὰ δώσωσιν εἰς φῶς, κληρονομίαν ἀνεκτίμητον κληροδοτοῦντες τὸ ἔθνος.

Ἐκ τοῦ ΛΑΜΠΡΟΥ, ἀφ' ὅσον γινώσκωμεν, δὲν ἐξεδόθησαν εἰμὴ ἀποσπάσματα διὰ τῆς Ἰονίου Ἀρθολογίας ταῦτα, εἰς σπάνιν περιελθόντα, ἐκεῖθεν λαμβάνομεν καὶ καταχωροῦμεν σήμερον εἰς τὰς σελίδας μας. Εἶναι ἠθικὸν τὸ ποίημα καὶ ἐγρᾶφη εἰς τὴν τῶν Ἰταλῶν ottava rima. Ὁ Λάμπρος, ἀνὴρ διεσθαρμένων ἠθῶν καὶ διαφθορῆς αὐτὸς, ἐξηπάτησε τὴν Μαρίαν, ἀθῶον νεάνιδα καὶ παρθένον δεκαπενταετῆ, καὶ μετ' αὐτῆς ἐτεκνοποίησε τέκνα

τέσσαρα, τὰ μὲν ἄρρενα, τὸ δὲ θῆλυ, ἅτινα ἔρριψεν εἰς τὸ ὄρφανοτροφεῖον. Μετὰ παρέλευσιν χρόνου ἱκανοῦ, εὕρισκόμενος, τῇ πρώτῃ μετὰ τὸ Πάγκα νυκτὶ, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ κλαίων τὴς ἀμαρτίας αὐτοῦ, βλέπει αἴφνης ἐνώπιόν του τὰ φάσματα τῶν υἱῶν—τὴν σπαραξικάρδιον ταύτην σκηνὴν περιγράφει ὁ ποιητὴς ἐν ταῖς ἐφεξῆς στροφαῖς.

Καὶ προβαίνει ἡ Μαρία λίγη νὰ πάρῃ
 Ἀρσία στὰ σωθικὰ τὰ μαραμένα.
 Εἶναι νύκτα γλυκεῖα, καὶ τὸ φεγγάρι
 Δὲ βγαίνει νὰ σκεπᾶσθ' ἄστρο κἀνένα.
 Περὶ σία, μύρια σ' ὄλη τους τὴ χάρι
 Λάμπρον ἄλλα μινάχα, ἄλλα θεμένα·
 Κάνουν κ' ἐκεῖνα Ἀνάστασι πού πέφτει
 Τοῦ ἐλόστρωτου πελάου μὲς τὸν καθρέφτη.

« Τὰ μαλλιά σέφνω εἰς τὰ λιγνά μου στήθη,
 « Δένω σταυρὸ τὰ χεῖρι, Οὐράνια θεῖα !
 « Πέστε Ἐξείνου πού σήμερα ἀναστήθη
 « Νὰ ἐλεηθῆ τὴ μαῖρη τὴ Μαρία.
 « Μέρα εἶναι Ἀγάπης· Ἄδης ἐνικήθη·
 « Καίονται τὰ σπλάγγνα, καίονται τὰ στοιχεῖα,
 « Καὶ ἡ πυρκαϊὰ τοῦ κόσμου ἀναγαλλιάζει,
 « Καὶ κατ' Αὐτῶν τὴ σπῖθα τὴς τινάζει.

« Ὁ Οὐρανὸς Ἀλληλοῦξ ἠγρολογαί·
 « Κατὰ τὴν γῆν ἐρωτεμένο, κλίνει·
 « Ζῆ τοῦ νεροῦ καὶ ἡ στάλα ὅπου κολλᾷ
 « Στὸ ποτῆρι· Ἀλληλοῦξ ἐγὼ κ' ἐκεῖνη.
 « Ὅταν ἡ Πύλη ἀκουστήκε νὰ σπάη,
 « Τί χλαλοῦν στὸν κάτω κόσμῳ ἐγίνη ;
 « Χαίρεται μέσῃ ἢ ἄβυσσο καὶ ἀσπείζει·
 « Ὁ πειρατμὸς τοῦ Αὐτρωτῆ σφουρίζει. »

Στὴν ἐκκλησίαν ὡστόσο ὁ Λάμπρος μένει,
 Ὅπου ἀνθρώπου πνοὴ δὲν ἀγροικιέται.
 Ἄπ' ἓνα εἰς ἄλλο στοχασμὸν περβαίνει·
 εἶναι ὁ νοῦς του ἔρως κόσμος ποῦ χαλιέται.
 Μέσ' ἀπὸ τὸ στασίδι ἀγάλλει βγαίνει,
 Καὶ ὄχι τὴ ψυχὴ του ὁ στεναγμὸς πετιέται·
 Μόνον ἢ σκόρπιαις δάφναις, ποῦ ἐμυρίζαν,
 Ἐκεῖ ποῦ αὐτὸς ἐπερπατοῦσε ἐτρέζαν.

Καὶ τὸ πρόσωπο γέρνει ὡσὺν τὴ δειάρη
 Καὶ χαμηλὰ τοῦτα τὰ λόγια βίκτηι.
 « Κουφοί, ἀκίνητ' οἱ ἄγιοι, καθὼς καὶ οἱ τάφοι »
 « Εἶπα, κ' ἔκραξα ὡς τ' ἄγριο μετανόητι.
 « Ἄντρας, (α' ἢ μοῖρα, ὅ,τι κι' ἄ θελή, ἀ; γράφη)
 « Τοῦ ἐκυτοῦ του εἶναι Θεός, καὶ δεῖκεται
 « Στὴν ἄκρα δυστυχίᾳ μετ' τὴν ψυχὴ μου
 « Κάθου κρυμμένη ἀπελπισιᾷ καὶ κοίμου. »

Πάει γιὰ νὰ ἔγῃ στὴ θύρα ἀργὰ καὶ ἀνοίγει.
 Λεπτὴ φωνὴ τοῦ λέει: Χριστὸς ἀνέστη.
 εἰς τὴν ἄλλη πηδαίει, καὶ φωνὴ ὀλίγη,
 Καὶ παρόμοια, τοῦ λέει: Χριστὸς ἀνέστη.
 Ἄπὸ τὴν τρίτα πολεμᾷ νὰ φύγη,
 Καὶ μία τρίτα τοῦ λέει: Χριστὸς ἀνέστη.
 Αὐτοκίνηταις πάντα ἀνοίγει-κλειοῦνε
 Ἡ τρεῖς θύραις, καὶ ἀγὸ δὲν προξενοῦνε.

Καὶ ἰδοὺ τρεῖς σὺν ἀδελφια ἔρμα καὶ ξένα,
 Ποῦ ἔν' ἀγοκέρει σφυρμένο βροστοῦσαν·
 Ὅπου στρίψῃ, ἔπου πάρα, τ' ἀπελπισμένα
 Γοργὰ πατήματά του ἀκολουθοῦσαν.
 Λυγδερὰ καὶ πλατυὰ κ' ὄλα σχισμένα
 Τὰ λαμπριάτικα βούχα ὁποῦ φοροῦσαν.
 Στὰ μπροστινὰ, στὰ πισινὰ στασίδια
 Ὅλο σιμά του σιοῦνται τὰ ξεσκαλίδια.

Ποτὲ δὲν τὰ ἔχει εἰς τὴ φυγὴ του ἀνάρι·
 Ἐδῶ, ἐκεῖ, ἔμπρός, ὀπίσω, ἀπάνου, κάτου.
 Βροῦν ὅμοια τὴν πλάκα ὄχι τὸ ποδάρια,
 Τρέχουν ἴσια κι' ἀκούονται τὰ δικὰ του.
 Νὰ φύγη μία στιγμὴ τ' ἄδη τὰ χαρίαι
 Σπρώχνει μάτια καὶ μακρὸ τὸ πῆδημά του,
 Σὺν τ' ἄστρο ποῦ γοργὰ τὸ καλοκαῖρι
 Χίνεταται πέντε, δέκα ὀργυιαῖς ἀστέρι.

Ἐτῆ ἐνωμένοι ἐδάμνε τριάντα
 Φοραῖς τὴν ἐκκλησίαν, ποῦ βοὴ στέρνει.
 Σὰ νὰ ἔχε μέσχα θυμιατὰ σαράντα,
 Μυροφιδὰ λιθανιοῦ τὴ συνεπέρνει,
 Πάντα μὲ βία τὸ τρέξιμο, καὶ πάντα
 Ὁ ζωντανὸς τ' ἀραχνιασμένα σέρνει.
 Σκύφτουν, πολὺ κρυφομιλοῦν, καὶ σειταται
 Τὸ βαμπάκι, ποῦ λὲς καὶ ξεκολλιέται.

Ἄχ! ποῖος ἴδε, τὰ χέρια νὰ σηκῶνῃ
 Ἡ Παναγία, τὰ μάτια της νὰ κλείσῃ;
 Ἄχ! ποῖος ἴδε τὸ Πάσχα αἶμα νὰ ἰδρῶνῃ
 Ὁ Χριστὸς, καὶ παντοῦ νὰ κοκκινίσῃ;
 Τί σφοδρὰ τὴν Ἐκκλησίαν πλακόνει,
 Ὅπου τὴν ἴδια μέρα εἶχε βροντήσῃ
 Ἄπὸ τόσαις χαραῖς καὶ ψαλμοῦδαις,
 Ποῦ ἔχε ἀντιλάμψει ἀπὸ φωτοχυσταῖς!

Βρίσκειται ὁ ἅγιος Βῆμα, ἀνατριγιάζει,
 Καὶ πέφτει ὀμπρός-τους γονατιστὸς χάμου.
 Μὲ τρομάρα κυττάει καὶ τοὺς φωνάζει,
 « Σὰς γνωρίζω τί θέλτε; εἶστε δικὰ μου;
 « Τοῦ καθενὸς τὸ πρόσωπο μοῦ μοιάζει·
 « Ἄλλὰ πέστε, τί θέλτε ἔτῆ κοντὰ μου,
 « Συχωράτε, καὶ πάψτε-Ἄμέτε πέρα.
 « Δὲν εἶναι; ἀκόμα Περουσία Δευτέρα.

« Ὡς κολασμένα, ἀφῆτε μου τὰ χέρια. »
 Χείλη μὲ χείλη τότε ἐκολληθήκαν.
 Ὅσα ἐδώσαν φιλιά, τόσα μαχαίρια
 Στοῦ δυστυχῆ τὰ φυλλοκάρδια ἐμπήκαν.
 Ἄφου στὸν κόσμον ἐλάμψανε τ' ἀστέρια,
 Τέτοιου τρόμου φιλιά δὲν ἐδοθήκαν.
 Φτυοῦνε τὰ χείλη ὡσάν ἀπὸ φαρμάκι·
 Μέσα τοῦ ἐπῆε τὸ νεκρὸ βαμπάκι.

Στέκει σὰ μάρμαρο ὡς ποῦ ζήμερόναι,
 Κ' εἶναι φευγάτοι οἱ πεθαμένοι νέαι.
 Τὴν τρομασμένη κεφαλὴ ψηλώνει,
 Καὶ βαρῶν νεκρολίθων ἀναπνέει.
 Τέλος πάντων τὰ μάτια ἄγρια κερφύνει
 Σταῖς δάφναις, καὶ πολλήωρα ἔπειτα λέει,
 « Σῦρε, σημεῖο χάρις, » καὶ φουκτωμένο
 Μὲ τὰ δυὸ, τὸ κτυπάζει στὸ Σταυρωμένο.

« Κόλαση ; τὴν πιστεύω· εἶναι τῆ· ἀζάνει,
 « Κι' ὅλη φλογοβολᾷ στὰ σωθικά μου.
 « Ἀπόψε Κάποιος ποῦ θ,τι θέλει κάνει
 « Μώστειλε ἀπὸ τὸ μνήμα τὰ παιδιὰ μου.
 « Χωρὶς νὰ τῆ γνωρίζω ἐχθὲς μοῦ βάνει
 « Τῆ θυγατέρα αἰσγρά στὴν ἀγκαλιά μου.
 « Δὲ λείπει τώρα πᾶρεξ νὰ χαλάση
 « Τὸν ἑαυτό του, γιατί μ' ἔχει πλάσει. »

Σκλόνεται καὶ πέρνει τὴν πεδιάδα,
 Σχίζει κάρπους, καὶ δάση, ὄρη, λαγκαδιὰ.
 Στὰ μάτια του εἶναι μαύρη ἡ πρασινάδα,
 Τὰ νερά καὶ τὰ δένδρα εἶναι μαυράδια.
 Χύνεται μὲ μεγάλη ὀγλιγοράδα,
 Καὶ γύρου ἄς ἦναι, ὅτι θωρεῖ, σκοτάδια.
 Κι' ἀκόμη λέει πῶς κυνηγιέται, ἀκόμα
 Τὰ βαμπάκια τοῦ χάρου ἀκούει στὸ στόμα.

Ἐτζη ὁ φονιάς ποῦ κρίματα ἔχει πλήθια,
 Ἐάν φθάσῃ νὰ τοῦ κλείσῃ ὕπνος τὸ μάτι,
 Βγαίνουν μαζ' ἡ καὶ τοῦ πατοῦν τὰ στήθια
 Οἱ κρυφὰ σκοτωμένοι, αἷμα γιομάτοι·
 Μεγαλόφωνα κράζοντας βοήθεια
 Γυμνὸς πετιέται ὄχ τὸ ζεστὸ κρεβάτι,
 Κ' ἔχει τόση μυυρίλα ὁ λογισμὸς του,
 Ποῦ μὲ μάτι ἀνοικτὰ τοῦς βλέπει ὀμπρός του.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ.

Ὁ ἄριστος Κ. Χριστόπουλος, ὑπουργὸς τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, ὑπέβαλεν εἰς τὸν Μεγαλειότατον Βασιλέα Ὁθωνα ἔκθεσιν ἐκτεταμένην περὶ τῆς καταστάσεως τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸ ἔτος 1856. Ἐκ τῆς ἐκθέσεως ταύτης συνάγομεν ὅτι ἐδιδάχθησαν 58674 μαθηταὶ ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἐπὶ πληθυσμοῦ 1,013,153 ψυχῶν καὶ ἐδαπανήθησαν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως 735,181 δραχμαὶ διὰ τὰ παντοῦν τοῦ κράτους ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα, ἐξαιρέσει τῶν δημοτικῶν σχολείων, ἅτινα διατηροῦνται δαπάναις τῶν δήμων. Περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων ἐν Ἑλλάδι, φέρονται τὰ ἐξῆς ἐν τῇ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐκθέσει.

Α'. ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΝ. — Ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ ἐδίδαξαν κατὰ τὸ ληξάν σχολικὸν ἔτος καθηγηταὶ δύο καὶ διδάσκαλοι πέντε. Διευθύνετο ὑπὸ τοῦ γενικοῦ αὐτοῦ τε καὶ τῶν δημοτικῶν σχολείων Διευθυντοῦ, καὶ ἐπετηρεῖτο ἡ τῶν ἐνοικούντων καὶ ἐξωθεν προσφοιτῶτων διδασκαλιστῶν δίαιτα καὶ διαγωγή ὑπὸ ἰδίου ἐν αὐτῷ διαμένοντος Ἐπιτηρητοῦ.

Ἐροίτησαν εἰς αὐτὸ μαθηταὶ 42. Ἐν ταῖς γενικαῖς ἐξετάσει 15 τούτων προήχθησαν ἀπὸ τῆς Α'. τάξεως εἰς τὴν Β'. 23 δ' ἔλαθον, εὐδοκίμησαντες, δημοδιδασκαλῶν πτυχίον, οἱ μὲν 44 δευτέρου βαθμοῦ, οἱ δὲ 9 τρίτου.

Προσῆλθον ἔτι ἐξωθεν, πρὸς ἐξέτασιν, ἑννέα υποψήφιοι· ὧν οἱ μὲν 6, ἐνεκρίθησαν ἄξιοι Γ'. βαθμοῦ δημοδιδασκαλικῶν· ὁ δ' εἷς Β', καὶ οἱ λοιποὶ δύο, ἀποτυχόντες ἐν ταῖς ἐξετάσειν, ἀπεδοκιμάσθησαν. Ἐξητάσθησαν κατὰ τὰ νενομισμένα καὶ ὑποψήφιοι δημοδιδασκαλιστῶν, εἰς διάφορα Περὶ ἀναγωγῆς

σπουδάζασαι, καὶ ἔλαβον ἐκ τῶν εὐδοκμησασῶν πτυχίον δευτέρου μὲν βαθμοῦ 24, τρίτου δὲ 6.

Ἦπερ τῆς συντηρήσεως τοῦ διδασκαλείου ἐψηφίσθησαν δραχμαὶ 26722, καὶ εἰς βοήθειαν τῶν ἐν αὐτῷ δικιτωμένων τριάνοντα ὑποτρόφων δ. 9000.

Β'. ΑΛΛΗΛΟΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ.—Πρὸς διδασκαλίαν τοῦ λαοῦ ὑφίσταντο κατὰ δήμους ἐφ' ὅλον τὸ Κράτος ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα, ἀρρένων μὲν δημόσια 357 καὶ ἰδιωτικὰ 29· κορασίων δὲ δημόσια 52 καὶ ἰδιωτικὰ 12· καὶ εἰς μὲν τὰ δημόσια τῶν ἀρρένων ἐφοίτησαν μαθηταὶ 30,520, εἰς δὲ τὰ ἰδιωτικὰ 4580. Εἰς τὰ δημόσια τῶν κορασίων ἐμαθήτευσαν μαθήτριαι 4754, εἰς τὰ ἰδιωτικὰ 1743.

Ὡστε ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν φοιτησάντων κατὰ τὸ διαληρθὲν σχολιακὸν ἔτος εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα ἀμφοτέρων τῶν φύλων, δημόσια τε καὶ ἰδιωτικὰ, συμποσοῦται εἰς 41,597, τῶν δὲ διδασκάλων αὐτῶν εἰς 495, καὶ τῶν Σχολείων εἰς 450.

Γ'. ΓΡΑΜΜΑΤΟΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΑ.—Κατὰ τὰ ἐξαχόμενα ἐκ προτέρων δημοσίων ἐκθέσεων καὶ ἐγγράφων, ἄτε μὴ τῶν πρὸ ἐμοῦ ζητηθειῶν πληροφοριῶν συμπληρωθειῶν εἰσέτι, ὑπάρχουσι κατὰ τοὺς μᾶλλον ἀφαισιμένους δήμους καὶ τὰ ἀραιῶς κατοικημένα κωμῦδρια καὶ τὰς ἀγροικίας, καὶ ἐνιχυρῶ τῶν πόλεων, περὶ τὰ 300 γραμματοδιδασκαλεῖα, συντηρούμενα διὰ διδασκτρων, εἰς ἃ φοιτῶσιν, ὡς ἐκ προηγουμένων δεδομένων συναγομέν, ὡσεὶ 10,000 μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι, διδασκόμεναι τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς δημοτικῆς διδασκαλίας· οἷον τὴν ἀνάγνωσιν, γραφὴν καὶ ὀλίγην ἀριθμητικὴν πρακτικὴν, κατὰ συνδιδασκτικὴν μέθοδον.

Ὅθεν, κατὰ τὰ ἀνωτέρω σημειωθέντα, τὸ ὅλον τῶν μὲν στοιχειωδῶν ἢ προκρητικῶν σχολείων συμποσοῦται εἰς 750, τῶν δὲ μαθητευσάντων εἰς 51,597, ἀμφοτέρων τῶν φύλων, καὶ τῶν διδασκάλων καὶ διδασκαλιστῶν εἰς 795.

Δ'. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕἰΣ ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΔΑΠΑΝΗΣ.—Εἰς βοήθειαν δημοτικῶν σχολείων, ἀρρένων μὲν ἐχορηγήθησαν ἐκ τοῦ δημοσίου δρ. 97955, κορασίων δὲ 4700. Τὰς λοιπὰς αὐτῶν δαπάνας, συμποσομένης εἰς δρ. 287,000, καταβάλλουσιν οἱ δήμοι, ἐν οἷς ἕκαστα ὑπάρχουσι.

Ε'. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ.—Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐξετάσεων τῶν σχολείων τούτων ἀνεδείχθη λίαν εὐάρεστον ἐν γένει, κατὰ τὰς διαβεβαιώσεις τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν.

Ἐκ τῶν ἀπολυθέντων ἐκ τῶν ἐν λόγῳ σχολείων, μέρος μὲν μετέβησαν πρὸς τελειωτέραν μάθησιν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπεδύθησαν εἰς διάφορα τοῦ βίου ἐπιτηδεύματα.

Τὸ ὑπουργεῖον δὲν γνωρίζει ἔτι κατ' ἀκρίβειαν πόσοι εἰσὶν οἱ μεταβάγτες

εἰς τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα, καὶ πόσοι οἱ διακρίψαντες τὰς περαιτέρω σπουδὰς αὐτῶν καὶ τραπέντες εἰς ἐπαγγέλματα καὶ τέχνας, ἐπειδὴ δὲν περιήλθον ἔτι εἰς γνῶσιν αὐτοῦ αἱ περὶ τούτου ἀποχρῶσαι πληροφορίες.

ΜΕΡΟΣ Β'.

Μέση ἐκπαίδευσις.

Περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς μέσης ἐκπαίδευσως καὶ τῶν κατ' αὐτὴν λεπτομερειῶν, ἐξέθεσα τὰ δέοντα πρὸς τὴν Ἰ. Μεγαλειότητα ἐν τῇ περὶ ταύτης ἰδίᾳ ἐκθέσει μου, περὶ ἧς μνησθὲν ἐποικισάμην ἀνωτέρω· ὅθεν περιορίζομαι ἐνταῦθα εἰς τὰ περὶ τῆς καταστάσεως αὐτῆς κατὰ τὸ λήξαν σχολιακὸν ἔτος.

Α'. ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ. Κατὰ τὸ περὶ οὗ πρόκειται ἔτος, ὑπῆρχον καθ' ὅλον τὸ κράτος Ἑλληνικὰ σχολεῖα, πάντα 88. Τούτων τὰ μὲν 80 δημόσια, τὰ δὲ 8 ἰδιωτικὰ· ἐκ τῶν δημοσίων τινὰ μὲν ἦσαν πλήρη, ἔχοντα δηλαδὴ τρεῖς τάξεις, καὶ τρεῖς, ἂν οὐχὶ πλείους, διδασκάλους· ἕτερα δὲ, δύο τάξεις καὶ ἰσαριθμούς τοὺς διδάσκοντας· καὶ ἄλλα, μίαν τάξιν καὶ διδάσκαλον ἕνα. Πολλοὶ τῶν διδασκάλων, ἐκ φιλοτιμίας καὶ ζήλου ἐρωόμενοι, ἐδίδαξαν δύο τάξεις ἄνευ βοηθοῦ.

Εἰς τὰ Ἑλληνικὰ δημοσίων σχολεῖα ἐδίδαξαν ἐκ τοῦ δημοσίου καθόλου μισθοδοτούμενοι διδάσκαλοι 457, ἐφοίτησαν δὲ εἰς αὐτὰ μαθηταὶ 4224· ἐν ταῖς γενικαῖς ἐξετάσεσι προσήλθον ἐκ τούτων 3070, ἐξ ὧν προεβιβάσθησαν 2166· ἐν τοῖς προεβιβάσθεισι τούτοις περιέχονται καὶ οἱ περατώσαντες τὰ ἐν τοῖς Ἑλλ. σχολείοις παραδιδόμενα μαθήματα καὶ ἀπολυθέντες ἵνα μεταβῶσιν εἰς Γυμνάσια, ἢ ἐπιδηδεύματα, 411. Ἐν τοῖς ἰδιωτικοῖς Ἑλληνικοῖς Σχολείοις ἐδίδαξαν διδάσκαλοι 25, ὧν οἱ πολλοὶ εἰσὶν ἐκ τῶν ἐν τοῖς δημοσίοις διδασκόντων, καὶ παραδιδόντων ἐν τοῖς ἰδιωτικοῖς, κατὰ τὰς εὐκαίρους αὐτῶν ὥρας.

Μαθηταὶ εἰς τὰ ἰδιωτικὰ ταῦτα σχολεῖα ἐφοίτησαν 288, ἐν ταῖς ἐξετάσεσιν αὐτῶν προσήλθον 248, ὧν προεβιβάσθησαν 169, ἐν οἷς περιλαμβάνονται καὶ 69 ἀπολυθέντες αὐτῶν καὶ εἰς Γυμνάσια οἱ πολλοὶ μεταβάγτες.

Ἑλληνικὰ σχολεῖα κορασίων ἦσαν κατὰ τὸ λήξαν ἔτος κυρίως 3, ὧν 3 ἐν Ἀθήναις καὶ δύο ἐν Σύρῳ· εἰς ταῦτα ἐφοίτησαν μαθήτριαι 489, ἐκ τῶν ἐξετασθειῶν προεβιβάσθησαν ἀπὸ τάξεως εἰς τάξιν περὶ τὰς 300 καὶ ἀπελύθησαν ἕως 50.

Ἐδίδαξαν εἰς ταῦτα διδάσκαλοι 22, ὧν οἱ πλείστοι ἀνήκον κυρίως εἰς ἀρρένων Ἑλληνικὰ σχολεῖα δημοσίων.

Ἦπερ τῆς συντηρήσεως τῶν δημοσίων Ἑλληνικῶν σχολείων ἐψηφίσθησαν δραχμαὶ 236,420.

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω, ἦσαν ἐν ἐνεργείᾳ κατὰ τὸ ἐν λόγῳ ἔτος Ἑλληνικὰ σχολεῖα, δημοσῖα τε καὶ ἰδιωτικὰ, ἀμφοτέρων τῶν φύλων 93· ἐδίδαξαν εἰς αὐτὰ διδάσκαλοι 165· ἐμαθήτευσαν 4992· παρουσιάσθησαν ἐν ταῖς ἐξετάσεσι 3718 καὶ προσβιβάσθησαν 2635 σὺν τοῖς ἀπολυθεῖσι.

Β'. ΓΥΜΝΑΣΙΑ. — Καθ' ὅλον τὸ Κράτος ὑπῆρχον γυμνάσια 11, ὧν τὰ μὲν 7 εἰσι δημοσῖα, τὰ δὲ 3 ἰδιωτικὰ· τὸ δὲ 1 ἐστὶν ἡ 'Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολή, Γυμνασίου τάξιν κατέχουσα.

Ἐκ τῶν 7 δημοσίων Γυμνασίων 2 μὲν εἰσιν ἐν Ἀθήναις, 1 ἐν Ναυπλίῳ, 1 ἐν Πάτραις, 1 ἐν Τριπόλει, 1 ἐν Λαμῖαι καὶ 1 ἐν Ἐρμούπολει. Ἐκ τῶν 3 δὲ ἰδιωτικῶν, δύο μὲν εἰσιν ἐν Ἐρμούπολει καὶ 1 ἐν Ἀθήναις, ἐν αἷς ἐστὶ καὶ ἡ 'Ριζάρειος Σχολή.

Εἰς τὰ 7 δημοσῖα Γυμνάσια ἐδίδαξαν Καθηγηταὶ 40 καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἱστογραφίας 5· ἐφοίτησαν μαθηταὶ 1034· ἐξητάσθησαν 687· προήχθησαν 533, ὧν οἱ 57 ἔτυχον ἀπολυτηρίου.

Εἰς συντήρησιν τῶν Γυμνασίων τούτων ἐψηφίσθη δαπάνη δρ. 186,692.

Εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις ἰδιωτικὸν Γυμνάσιον, τὸ μέρος ἀποτελοῦν τοῦ Ἑλλ. Ἐκπαιδευτηρίου, ἐδιδάχθησαν κατὰ τὸ λήξαν σχολ. ἔτος μαθηταὶ 25· ἐν ταῖς ἐξετάσεσι προσήλθον 18, ὧν οἱ μὲν 14 προσβιβάσθησαν ἀπὸ τάξεως εἰς τάξιν, οἱ δὲ 4 ἀπελύθησαν. Καθηγηταὶ ἐδίδαξαν ἐν αὐτῷ 9.

Εἰς τὰ ἐν Ἐρμούπολει δύο ἰδιωτικὰ Γυμνάσια προσέρχονται ἰδίως οἱ εἰς ἐμπόριον προσωρισμένοι, ἅτε ἐμπορικοῦ χαρακτήρος ἔντα μᾶλλον ἢ φιλοσοφικοῦ.

Καὶ εἰς μὲν τὸ διευθυνόμενον ὑπὸ τοῦ Κ. Ι. Ν. Βαλέττα ἐδιδάχθησαν μαθηταὶ 67 ὑπὸ Καθηγητῶν καὶ διδ. 7· τούτων δὲ ἐξητάσθησαν 49, ὧν προήχθησαν οἱ 42.

Εἰς δὲ τὸ τοῦ Κ. Π. Ἀντωνιάδου ἐδιδάχθησαν μαθηταὶ 26 ὑπὸ Καθηγητῶν καὶ διδ. 7, προσήλθον ἐν ταῖς ἐξετάσεσιν 22 καὶ προήχθησαν 19.

Οἱ εἰς τὰ ἰδιωτικὰ ταῦτα Γυμνάσια διδάσκοντες καθηγηταὶ εἰσι κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν δημοσίων Γυμνασίων, παραδίδόντες ἐν τούτοις κατὰ τὰς καταλειπομένης ἐκ τῶν δημοσίων καθηκόντων αὐτῶν ὥρας, ὥπως τὰ περὶ τούτου εἰσὶν ὀρισμένα.

Γ'. ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ.—Ἐν τῇ 'Ριζαρείῳ Ἐκκλησιαστικῇ σχολῇ ἐδίδαξαν καθηγηταὶ 6 καὶ διδάσκαλοι τρεῖς. Μαθηταὶ δὲ ἦσαν ἐν αὐτῇ 33. Ἐξετασθέντες ἐπροβιβάσθησαν ἀπὸ τάξεως εἰς τάξιν 21, καὶ ἀπελύθησαν τελειοδιδάκτοι αὐτῆς 11.

Δ'. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΛΟΓ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΩΝ ΛΙΔΑΣΚΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΙΣ.—Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων περὶ Γυμνασίων, ἐξάγεται ὅτι ἐδίδαξαν ἐν αὐτοῖς καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι 67·

ἐδιδάχθησαν μαθηταὶ 1182· ἐν ταῖς γενικαῖς ἐξετάσεσιν αὐτῶν προσήλθον 808· ἐκρίθησαν δὲ ἄξιοι προσβιβάσμου 644, ἐξ ὧν ἔλαβον ἀπολυτήρια 102, τῶν λοιπῶν προαχθέντων ἀπὸ κατωτέρων εἰς ἀνωτέρας τάξεις.

Εἰς ταῦτα, πρὸς τελείαν ἐξακρίβωσιν τοῦ ὅλου ποσοῦ τῶν ἐν Ἑλλάδι μαθητῶν καὶ διδασκάλων, νομίζω δεόν να προσθέσω καὶ τὰ ἐξῆς καταστάματα, εἰ καὶ ὑπαγόμενα εἰς ἄλλων ὑπουργείων, τὰ μὲν ὀλιγῶς τὰ δὲ ἐν μέρει, διεύθυνσιν.

Σχολή Εὐελπίδων (Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν).

Καθηγηταὶ	15
Διδάσκαλοι	40
Μαθηταὶ	75

Πολυτεχνεῖον (Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν).

Καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι	44
(ὧν τινες ἀνήκουσι καὶ εἰς ἄλλα διδακτήρια).	
Μαθηταὶ πάντες	486
Ἰδίως ἀνήκοντες εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον	155

Γεωργικὸν Σχολεῖον Τίρυνθος (Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν).

Διδάσκοντες	5
Μαθητεύοντες	30

Ἐκ τῶν διδασκόντων δύο ἀνήκουσιν εἰς τὸ ἐν Ναυπλίῳ Β. Γυμνάσιον.

Μαιευτικὸν Σχολεῖον.

Διδάσκων καθηγητῆς	1
Διδαχθεῖσαι μαῖαι	11

ΜΕΡΟΣ Γ'.

Ἀνωτέρα Ἐκπαίδευσις.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΘΕΩΝΟΣ.—Τῇ ἐβδόμῃ καὶ ἡμίσεια ὥρᾳ π. μ. τῆς 2 ἰουλίου 1839 ἡ Υ. Μ. καὶ ται ἐν μέσῳ πολλῶν καὶ σπουδαίων μεριμνῶν περὶ τὴν ἀποκατάστασιν ἔθνους ἄρτι ἀναλαβόντος τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ὑπαρξιν καὶ πολλῶν δεομένου, ἔθετο ἐν τόπῳ, ἔνθα τότε ὑπῆρχον αἰπολίων καὶ ποιμνίων στάλαι καὶ αὐλαί, τὸ θεμέλιον τοῦ ἀνωτάτου τῶν Μουσῶν τεμένους, ὅπερ ἔμελλε να καταστῆ τῷ χρόνῳ ἡ ἐστία τοῦ φωτισμοῦ τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλληνοπαίδων. Τὸ ἴδρυμα τοῦτο, εἰς οὐ τὴν ἱστορίαν οὐδὲν ἄλλα παρὰ τὸ τῆς ἱμετέρας Μεγαλειότητος ὄνομα ἀναμειγνύεται, ἵσταται εἰς μαρτυρίαν τῆς μεγαλουργοῦ ἰδέας Αὐτῆς, καὶ τοῦ ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας ζήλου τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων.

Τῆς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς μέχρι τοῦ νῦν ἱστορίας τούτου τὰ στοιχεῖα εὐρίσκται ἐν τῆς ἐτησίαις ἐκθέσεσι τῶν ἐκάστοτε πρυτανευτῶντων. Ἡ ἀφήγησις δὲ ταύτης καὶ τῆς ἐκ τοῦ διδασκῆριου τούτου παραγωγείσης ἐν τῇ Ἑλληνικῇ κοινωνίᾳ μεγίστης ὠφελείας, ἐστὶν ἔργον ἴδιον, παρεκβαίνον τοῦ σκοποῦ τῆς παρούσης ἐκθέσεως καὶ ἐκτὸς τῶν ἐρίων αὐτῆς κείμενον. Τούτου ἕνεκα περιορίζομαι μόνον εἰς ὅ, τι σχετικὸν πρὸς ταύτην ὑπάρχει.

Ἐν τῷ ἀνωτάτῳ τούτῳ διδασκῆριῳ ἐφοίτησαν κατὰ τὸ λῆξαν σχολιακὸν ἔτος μαθηταὶ 590, ἐξ ὧν 315 ἡμεδαποὶ καὶ 235 ἀλλοδαποὶ, καταμετρηθέντες ὡς ἑξῆς.

Εἰς τὴν Θεολογικὴν σχολὴν	22
Εἰς τὴν Νομικὴν	219
Εἰς τὴν Ἰατρικὴν	229
Εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν	79
Καὶ εἰς τὸ Φαρμακευτικὸν Σχολεῖον	42

Ἐδίδαξαν ἐκ τῶν 42 αὐτῶν καθηγητῶν οἱ 40, καὶ ὁ διδάσκαλος τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν. Ἐκ τῶν διδασκῆντων, ἀνηγορεύθησαν κατὰ τὸ λῆξαν ἀκαδημαϊκὸν ἔτος διδάκτορες 46, ὑποστάντες τὰς νενομισμένας ἐξετάσεις ὁμοίως δὲ ἀπελύθησαν καὶ ἐκ τοῦ Φαρμακευτικοῦ σχολείου, πτυχίου τυχόντες 42· τὸ ἔλρον 58.

ΜΕΡΟΣ Δ΄.

Περὶ τῶν διδασκῆριων, τῶν διδασκόντων καὶ διδασκομένων καθόλου.

Ἐκ πάντων τῶν ἀνωτέρω ἐπιτεθέντων συνάγεται, Μεγαλειότατε, ὅτι κατὰ τὸ λῆξαν σχολιακὸν ἔτος, πάντα τὰ ἐν Ἑλλάδι διδασκῆρια, παντὸς βαθμοῦ καὶ ιδιότητος, συμποσοῦνται εἰς 860.

Καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι	1111
Μαθηταὶ	58,674

- Ἐκ τούτων ἀνήκουσι
- 1) Εἰς τὰ Γραμματοδιδασκαλεῖα διδάσκαλοι 300, μαθηταὶ 10,000.
 - 2) Εἰς τὰ ἀλληλοδιδασκῆτικὰ σχολεῖα διδάσκαλοι μὲν 495, μαθηταὶ δὲ 41,597.
 - 3) Εἰς τὴν μέσσην ἐκπαίδευσιν, καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι 229, μαθηταὶ 6217.
 - 4) Εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, καθηγηταὶ 43, φοιτηταὶ 590.
 - 5) Εἰς τὰ μὴ ὑπαγόμενα εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Ἐκπαιδεύσεως καταστή-

ματα καθῆγ. καὶ διδάσκαλοι ἴδιοι αὐτῶν 34, μαθ. 271
Καὶ ἐν Ἑυρώπῃ σπουδάζοντες ὑπότροφοι 41
Ἐνταῦθα δὲν ἐσημειώθη ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Ἑυρώπῃ ἰδίαις δαπάναις ἐκπαιδευομένων Ἑλληνοπαίδων, ὡς ἀγνωστος κατ' ἀκριβείαν.

ΣΥΜΜΙΚΤΑ.

Ἡ ΕΙΚΩΝ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ.—Θανόντος τοῦ μεγίστου τῆς νέας Ἑλλάδος ποιητοῦ, οἱ εὐγενεῖς Κερκυραῖοι ἐπεθύμησαν νὰ διακωνίσωσι διὰ τῆς τέχνης τὴν εἰκόνα τοῦ καλλικελάδου κύκνου τῆς Πίσσεως καὶ τῆς Πατρίδος. Τῇ φιλοκάλῳ ἐπιθυμίᾳ τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ ὑπέκειν, ὁ δεξιὸς ζωγράφος Κ. Διονύσιος Βέγμιας ἐδρῆμεν ἀμέσως καὶ ἀφῆρπασε τῆς τοῦ θανάτου φθορᾶς τὸ εἶδος καὶ τοὺς χαρακτῆρας τοῦ δαιμονίου ἀνδρός, οὗς προτίθεται ἤδη νὰ δημοσιεύσῃ διὰ λιθογραφίας εἴτε ἐν Μονάχῳ, εἴτε ἐν Λονδίῳ. Ἐπικαλούμενος πρὸς τοῦτο τὴν συνδρομὴν τῶν ἀπανταχοῦ ὁμογενῶν, πέποιθεν ὅτι προθύμως θέλουσιν ἀκούσει αὐτοῦ, καθόσον μάλιστα δι' αὐτῆς πρόκειται νὰ δεθῇ μαρτύριον τῆς πρὸς τοὺς εὐεργέτας τοῦ ἔθνους εὐγνωμοσύνης.

Ἐλαστον ἀντίτυπον τῆς εἰκόνης τιμᾶται ἀντὶ διστήλου ἑνός.
Αἱ συνδρομαὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει γίνονται παρὰ τῷ ἀρχισυντάκτῃ καὶ ἰδιοκτῆτῃ τῆς ΘΕΛΕΙΝΟΗΣ.

ΓΕΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΕΝ ΕΥΡΩΠῃ ὑπὸ Γυζώτου.— Τὴν μεταφράσιν τοῦ ἀξιολόγου τούτου συγγράμματος ἀναγγέλλει ἡμῖν ὁ Κ. Β. Δουκας, νέηλος πολίτης τῆς τῶν γραμμάτων δημοκρατίας. Ἐπαινοῦμεν τὸν ζῆλον αὐτοῦ καὶ συνιστῶμεν εἰς τὸ καθ' ἡμᾶς κοινὸν τὴν κτῆσιν τῆς μεταφράσεώς του. Τὸ σύγγραμμα εἶναι γέννημα τοῦ καλάμου τοῦ περριωνόμου ὑπουργοῦ τοῦ Λοῦ Φιλίππου. Ἐν αὐτῷ « διαγράφει τὸν βῆμα τοῦ » Ἑυρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ ἀπὸ τῆς πτώσεως τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους καὶ » τῆς εἰσβολῆς τῶν βαρβάρων, μέχρι τῆς καθ' ἡμᾶς ἐποχῆς ἁλληλοδια- » δόχως διέρχεται τὰ κυριώτερα στοιχεῖα τῆς νεωτέρας κοινωνίας, ἀρι- » στοκρατίαν δηλ. Ἑκκλησίαν, κοινότητα καὶ βασιλείαν· παρατηρεῖ τὴν » διαδοχικὴν ἢ παράλληλον αὐτῶν ἀνάπτυξιν καὶ τὰς μεταμορφώσεις ἃς » ὑπέστησαν κατὰ τὴν πρόοδον τῶν αἰώνων· ἀναζητεῖ ἐν ἐκάστῳ τῶν στοι- » χείων τούτων τὰς συνεπειὰς καὶ τὰς τροποποιήσεις ἃς ἐπέφερον τῇ κοι-

- » νωνία, καὶ, μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτὸν βαθυνοίας καὶ εὐγλωττίας,
- » ζωρότατα περιγράφει τὴν μυστηριώδη συγχώνευσιν, τὴν ἐσωτερικὴν
- » μετάπλασιν τῶν στοιχείων τοῦ Μεσαιῶνος, ἐξ ὧν παρήχθη ἡ σημερινὴ
- » Κοινωνία.

Αἱ συνδρομαὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει γίνονται παρὰ τῷ μεταφραστῇ.
Ἐκαστον ἀντίτυπον τιμᾶται ἀντὶ γροσίων τριάκοντα.

Λύσις τοῦ ἐν τῷ ΙΘ΄. φυλ. Αἰνίγματος.

Λῆρος-Κληρος-Κηρός.

Αἶνιγμα.

Ἐντὸς τινος οἴκου ὑπῆρχον: 2 σύζυγοι, 3 υἱοί, 1 θυγάτηρ, 1 μάμμη,
1 πατὴρ, 1 μήτηρ, 3 ἐγγόνια καὶ 4 ἀδελφοί· τὸ ὅλον 16. Καὶ ὅμως ἦσαν
ὅλοι ἄτομα πέντε.

Ὅστις λύσῃ τὸ αἶνιγμα τοῦτο θέλει λάβει δωρεὰν τὸν Α΄. τόμον τῆς ΘΕΛ-
ΕΙΝΟΣΗΣ.

Σημειωτέον ὅτι τὸ αἶνιγμα εἶναι ἱστορικόν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ.—Σικελικὰ, μελέται ἱστορικαί.—Περὶ Ἰτα-
λικῆς φιλολογίας.—Τὰ κατὰ Ἀλκυονίδην τὸν Μεγαρέα, διήγημα
Ἑλληνικόν.—Ὀδοιπορικὰ (συνέχεια).—Ἀρμενία, ἱστορικαὶ μελέ-
ται (συνέχεια).—Ποίησις.—Ἐκπαίδευσις ἐν Ἑλλάδι.—Σύμμικτα
(Ἡ εἰκὼν τοῦ Δ. Σολωμοῦ.—Γενικὴ ἱστορία τοῦ Πολιτισμοῦ,—
Λύσις αἰνίγματος.—Αἶνιγμα.
